

LIBER IV.
DECRETALIUM

D. GREGORIJ
PAPÆ IX.
PER

Controversias celeberrimas
Concordatus

Ex lib. Jac. Friderici SEU Schweigeri Caroli. 1710.

Quæstiones Selectæ

DE SPONSALIBUS,
ET MATRIMONIJS

STUDIÛ, & OPERA

P. F. JACOBI HOFFSTETTER
à Labaco Ordinis Minorum S. P. Francisci
Reformatorem, in Labacensi studio actualis
Sacrorum Canonum, & SS. Theologiæ
Lectoris Generalis.

Anno à Mundo reparato M. D. CC. XIII.

LABACI, Typis Joannis Georgij Mayr, Inclytæ
Provinc. Carniolie Typogr.

PARS III.

De Bonis Matrimonij.

ET

PARS IV.

*De Impedimentis divi-
mentibus.*

Epistola Nuncupatoria.

ILLUSTRISSIMO
DOMINO, DOMINO
JACOBO
SCHELLENBURG,

Sac. Cæs. Regiæq; Maj.
Confiliario, Archiducatus Carinthiæ, & Ducatus Carniolæ Nobili Provinciali, & Patritio, Conventus Lithopolitani Fratrum Minorum S. Francisci, & Labacensis Collegij Societatis S. Ursulæ
Fundatori,

Domino, ac Patrono gratiosissimo

 Tuis sacratum obsequijs opusculum præjens dicit: adsum, ut Tibi magno suo luminari profundæ venerationis pendat homagium. Sed auro Nobis loquendum foret ad Te Illustris-

Striffime Domine Fundator, dum loquimur de Te, totum siquidem esse Tuum est, ad bonū publicum, ita, ut non Nobis tantū, sed terris datus jure dicaris: cum proinde vivant bodiedū in candida historia papyro magna nomina, velut in vitali mausoleo, respirant ad vitam in emortua pagina, & quotidie scriptorum stylis effodiuntur, licet quoque Nobis de Nobis Te meritissimum seculorum memoriæ pietate Seraphicā in pagella hac transcribere. Cupido vivendi vitā gloriæ, mille artes invenit perennitatis, marmora, mausolea, arcus triumphales, ædificia, in quibus futuræ ætati supersimus. In omnibus bis perennas, Illustrissime Domine Fundator, dum sacris, & profanis

domicilijs Urbem Amonam ampliasti, & ornasti, Divis aras marmoreas erexisti, verbo, in omni loco munificentia, & pijsissime liberalitatis monumentum posuisti: si homines tacuerint, in testimonium lapides loquentur. Ast officulatim diffringuntur rupes in humilem arenam, distabescit æs, & ferrum rubigine, & limâ temporis in mortis pulverem Conteruntur: verùm in hac rerum omnium strage superstites exstabant magnorum Tuorum nominum reliquia. Alumnorum ampla fundatio opus est Illustrissimum, & in cælis coronandum: erectis à Te Asceterijs quantum applaudendum, satis explicare materia ipsa non sinit. O Deus superi, optimo fundatori tam

sancta opera in mille retributio-
nes, nam per Te summus Religio-
nis favor stat, & ampliatur,
Deus Colitur & adoratur. Scire-
mus singularem Tuam in rebus
agendis prudentiam laudare, sci-
remus rectissimi cordis Tui simpli-
citem ostendere, sciremus di-
cere, Te prudentia, & simplici-
tate Tua ad amissim explere pru-
dentissimum salvatoris nostri
consilium, & mandatum, estote
prudentes sicut serpentes, & sim-
plices sicut columbae; nam ut
Orvenus canit

Ut nulli noceas, es simplicitate Columba,
Serpens, ut valeat nemo nocere Tibi.

Sciremus has aliasque, quibus
polles animi Tui virtutes longissi-
ma orationis serie pertexere: scire-
mus eleemosynariam Tuam ma-

num prolixissimâ pennâ revereri,
qui Divinissimæ Providentiæ
magnus Eleemosynarius diceris,
& es, neque ullum assentationis
periculum nobis pertimesceremus,
quia diceremus, quæ dicenda
sunt, nisi Humilitas Tûa, qua Ti-
bi ipsi minimus es, dum humilium
Filiorum S. P. N. Francisci Sera-
pbici providus Pater esse gloria-
ris, silentium nobis imponeret.
Stipendium porrò magnarum
virtutum est honor, hic radius
bunc solem sequitur, adeò legiti-
mus honor nemini obvenit, quem
virtus, & labor per ardua non
manuducit: quantum in labo-
rum, & virtutum stadio Illu-
strissime Domine desudasti, sum-
matim retulimus, & hinc Te
Cæsar in gratiam, & Patriæ vo-

*cant in Patricium, magnis Te in
terris honorant nominibus, ac
immortalibus, quoad mundus
non morietur. Vive igitur Illu-
strissime Domine Fundator ma-
gnificus in terris, ac in DEI gra-
tia prolixissimè, alibi in gloria, ac
admitte exiguum gratitudinis,
& Debiti nostri affectus symbo-
lum, Tuum esse, & non nostrum,
tot titulis vindicasti, imo nostrum
tunc esse agnoscemus, cum illud
velut Tuum pro paterna, ut spe-
ramus benevolentia receperis.*

**Illustrissimæ Dominatio-
nis Tuæ
Syndici Apostolici, & Parentis
Spiritualis**

Æternùm Devoti Filij

Guardianus, & Patres,
ac Fratres Conventus
Labacensis.

FACULTAS

Reverendissimi Officij

Episcopalis Labacensis.

Cum præsens Tractatus per celebriores
controversias in Lib. IV. Decretalium
concordatus, ac in quæstiones selectas de
Sponsalibus, & Matrimonio distributus in
tertiam, & quartam de Bonis Matrimonij,
& Impedimentis partes judicio Theologo-
rum, à quibus ex commissione nostra revi-
sus fuerat, nihil fidei orthodoxæ, aut bonis
moribus adversum contineat, concedimus
hisce licentiam, ut imprimatur. In quo-
rum, &c. Ex Officio Episcopali Labaci die
20. Julij 1713.

(L.S.)

JOANNES ANTONIUS Thalnitsher
de Thalberg, SS. Theologiæ Doctor,
Prot. Apostolicus, Cathedralis Ec-
clesiæ Decanus, & Vicarius Generalis
Labacensis.

FACUL-

FACULTAS ORDINIS.

FR. Conradus Ziegler, Ordinis Minorum
S. P. N. Francisci Reformatorum Pro-
vinciæ Croatiæ, Carnioliæ iteratò Minister
Provincialis, & humilis servus, Dilecto No-
bis M. V. in Christo Patri, Patri Jacobo
Hofftetter, ejusdem Ordinis Sacrorum Ca-
nonum, & SS. Theologiæ Lectori generali
actuali, ac Provinciæ Secretario salutem,
& benedictionem.

Cum opusculum manuale Canonificum,
cui titulus est, *Lib. IV. Decretalium per con-
troversias celebriores concordatus, seu quæstio-
nes selectæ de sponsalibus, & matrimonijs* à V.
P. fructuosè, industriosè, & eruditè elabo-
ratum, ac visum, & approbatum fuerit, ne-
dum facultatem concedo, quin etiam man-
do, illud Typis dandi, servatis de reliquo
servandis. Actum in Conventu nostro La-
bacensi die 7. Julij Anno 1713.

(L.S.)

FR. CONRADUS ZIEGLER,
Minister Provincialis

ELEN-

ELENCHUS

Controversiarum Appendicum, & Paragraphorum.

PARS III. De Bonis Matrimonij.

§. I. *Num, & qua Persona sint necessaria ad Matrimonium.* 5.

§. II. *De Bono Proles.* 10.

§. III. *De Bono Fidei.* 14.

Controversia unica. Num Conjuges in sæculo remanentes valeant perpetuam vovero continentiam? 17.

§. 4. *De Bono Sacramenti.* 26.

Controversia prima. Quid sentiendum de spon-
sorum variabilitate? 30.

Appendix de tempore, in quo sponsis de præ-
senti licitum est ante matrimonium con-
summatum ingredi Religionem. 35.

Controversia secunda. An intra bimestre vi-
illata copula matrimonium reddat con-
summatum? 39.

Controversia tertia. Utrum matrimonium ra-
tum per sacri ordinis susceptionem dissol-
vatur? 48.

§. V.

§. V. De dignitate Sacramenti matrimonij, & gravitate Adulterij. 52.

Controversia prima. Num absens, & dormiens Sacramentum matrimonij valeat conficere, ejusque rem, seu gratiam recipere? 60.

Controversia secunda. De aliena violentiæ libidine, quam in oppresso corpore mens invita patitur. 71.

Controversia tertia. An orbi catholico licitus sit Polygamici usus? 76.

Appendix practica. De relaxatione, seu dispensatione voti castitatis. 85.

P A R S IV.

De Impedimentis dirimentibus in particulari.

Appendix interiacens. De notitia nullitatis matrimonij, ejusque remedio, nempe procuranda dispensatione. 100.

Appendix altera. De rescriptis Sacræ Pœnitentiariæ. 112.

Controversia prima. An Confessarius sciens nullitatem matrimonij, sed à contrahentibus bona fide ignoratam, obligetur illam sic contrahentibus promulgare. 122.

Controversia secunda. An invincibiliter ignorantis impedimentum dirimens possit confessarius præcipere, ut reddat debitum? 129.

§. I. Error. 132.

§. II. Conditio. 143.

**LIBER IV. DE-
CRETALIUM.**

Dñi Papæ Gregorij IX.

PER

Celebriores Controversias

Concordatus,

SEU

QUÆSTIONES SELECTÆ

DE

Sponsalibus, & Matrimonijs.

Prompto, & in sacris studijs
distracto calamo de thesau-
ro Sacrorum Canonum nova,
& vetera pro residuis matrimo-
nij partibus in Librum IV. De-
cretalium profero, quia promi-

A

si.

si. Porro *Sacramentum* hoc
 (quod rei est caput) *magnum*
 est, inquit Paulus ad Eph. 5 ego
 autem dico in Christo, & Eccle-
 sia: ubi hoc, id est, conjunctio
 viri cum foemina vinculo aded
 indissolubili, ut nulla de causa
 sejungi ab homine possint, dici-
 tur esse graece *mysterium*, lati-
 ne *sacramentum*, id est, *symbo-*
lum seu *signum* alterius exqui-
 sitissimæ, & nobilissimæ con-
 junctio- nis nempe Christi cum
 Ecclesia, quando in Incarnatio-
 ne Christus visus est quasi, dum
semetipsum exinanivit formam
servi accipiens, in similitudinem
hominum factus, & habitu in-
ventus ut homo, relinquere Pa-
 trem suum, postea etiam ma-
 trem

trem suam synagogam, ut sponsæ suæ Ecclesiæ Catholicæ adhereret: verum non solum propter naturæ humanæ conformitatem (quomodo Christus toti humano generi jungitur) sed etiam per spiritualem charitatem, quâ ut sponsus sponsam complectitur: talis autem conjunctionis signum esse non congruit, nisi præter civilem contractum includat etiam unionem spiritualem animorum, & consequenter gratiam, sine qua unionem istam habere non potest. Proinde harum pagellarum de sacramento hoc magno pars III. erit de bonis matrimonij: pars IV. de Impedimentis matrimonij: V. pars de divortio.

PARS III.

De Bonis Matrimonij.

Honorabile conjugium magnum habet, & naturale bonum, vim quoque amicitia, cujus primum ipsa natura humanis mentibus inpressit affectum, deinde experientia auxit, postremo legis authoritas ordinavit. Bonum ergo conjugij, docet D. Aug. lib. de Bono conjugali c. 3. *Quod etiam Dominus in Evangelio confirmavit, non solum quia prohibuit dimittere uxorem, sed etiam quia venit invitatus ad nuptias, cur sit bonum, mihi non videtur propter solam filiorum procreationem, sed propter ipsam naturalem in diverso sexu societatem. Habent etiam id bonum conjugia, quod carnalis vel juvenilis incontinentia, etiamsi vitiosa est, ad propaganda proles redigitur honestatem, ut ex male libidinis aliquod boni faciat copulatio conjugalis. deinde quia reprimitur, & quodam modo verrecundius astuat concupiscentia carnis, quam temperat parentalis affectus.* Deinde 1. ad Timoth. 2. distinctius explicat Apostolus Matrimonij Christiani bona: *Salvabitur, inquit, etiam per filiorum generationem (id est, in statu matrimoniali, ubi filij procreantur) si permanseris in gratia, dum jungerentur,*
 accepta

acceptâ, puta *in fide* mutuò datâ, *in dilectione*, *in sanctificatione*, *in sobrietate*: quibus tui reddentur à perfidia, odio, immunditia, & intemperantia.

S. I.

Num, & quæ Bona sint necessaria ad Matrimonium?

1. **Q**UOD semel recta doctus ratio, fixum ratumque sit, aliqua oportuit esse bona, ut matrimonium prudenter fieret eligibile, & excusabile. Ita universaliter Theologi, & Canonistæ.

2. Probatur. Recta ratio docet, non esse faciendum aliquid ab homine, in quo grandem deberet sustinere jacturam, nisi cum recompensatione boni æqualis, vel majoris; atqui contrahendo matrimonium homo grandem accedit jacturam: ergo ut reddatur prudenter eligibile matrimonium, necessarium est æquale damno seu jacturæ bonum, aut majus. Minor probatur referendo damna, quorum

3. Primum est jactura intellectûs, seu rationis quantum ad sui usum contracta ex carnali actu matrimonij: siquidem in nullo actu impeditur fortius usus rationis, ut probè advertit Philosophus 7. Ethic. c. 8. *fura-*

tur intellectum spissè sapientis: in illo actu homo, inquit Doctor Angelicus hic art. 1. fit totus caro, & assimilatur equis, & mulis, quibus non est intellectus. Unde D. Hieronymus Epist. 11. quæ est de Monomagia, super verba Ezechielis mortua est uxor mea, & apertum est os meum, sic ait, nec Ducturus uxorem, nec ille qui duxerat, possunt in opere conjugali liberè prophetare: quinimo habetur cap. connubia c. xxxij q. ii. Connubia legitima carent quidem peccato, non tamen tempore illo, quo conjugales actus geruntur præsentia sancti spiritus dabitur, etiamsi propheta esse videatur, qui officio generationis obsequitur. Docet amplius adductus Hierony. lib. 1. contra Jovinianum cap. 28. Fertur Aureoli Theophrasti liber, in quo quarit, an vir sapiens ducat uxorem? & cum definiisset, si pulchra esset, si benè morata, si honestis parentibus, si ipse sanus, ac dives sic sapientem aliquandò inire matrimonium, statim infert: hac autem in nuptijs rarò universa concordant: non est ergo uxor ducenda sapienti. ecurrunt impediri studia philosophia per conjugium, nec posse quenquam libris, & uxori pariter inservire. Audiantij hujusmodi actibus impliciti Poëtæ vaticinium aut minimè fictum: & intelligant.

*Famina corpus, opes, animum, vim, lumina, sensus
Destruit, annihilat, necat, eripit, orbat, acerbat.*

Et

Et quanquam mulier tantam virium ex connubij actu non patiatuſ diminutionem quam vir, adeò tamen graves, acerbos, & crudeles in partu miſera ſuſtinet dolores, angores, & cruciatus, ut eos inferni doloribus ſimiles Propheta Regius dixerit, *ibi dolores ut parturientis* Pſal. 47.

4. Secundum matrimonij damnum eſt inevitabile incommodum nimie ſolicitudinis placendi conjugi, prolis ſuſcipiendæ, educandæ, & in futurum providendæ: hinc Apoſtolus 1. ad Corinth. 7. dicit, conjuges habere cor diviſum, id eſt, non integrè, & perfectè addictum DEO, *qua enim nupta, cogitat, qua ſunt mundi, quomodo placeat viro: & ibidem eandem ſolicitudinem vocat tribulationem carnis.*

5. Tertium matrimonij damnum eſt jaſtura libertatis, dum conjuges perpetuam quadam ſubjectione, & ſervitute affecti ducunt ſine jure dies annosue, *Mulier ſui corporis poteſtatem non habet, ſed vir, ſimiliter autem & vir ſui corporis poteſtatem non habet, ſed mulier: & ruruſ, alligatus eſ uxori? nollit quærere ſolutionem.*

6. Sed his damnis æquè beata in recompensationem dat matrimonium bona, ob quæ rectè, & prudenter eligitur, & ſuſcipitur, nempe Bonum Proliſ, Bonum Fidei, & Bo-

num Sacramenti: sic D. Aug. lib. 9. super Genes. ad litt. c. 7. *Nuptiale bonum tripartitum est, scilicet fides, proles, & sacramentum. In fide attenditur, ne præter vinculum conjugale cum altero, vel altera concumbatur. In Prole ut amanter suscipiatur, benignè nutriatur, religio educetur. In Sacramento autem, ut conjugium non separetur, & dimissus, aut dimissa, nec causa prolis alteri jungatur. Eorum sufficientia sumi potest ex parte causæ instituentis sive efficiētis, & sic sumitur à triplici beneficio, nimirum à dictamine naturæ, ut vir accedat mulierem propter humanæ speciei conservationem, & sic est bonum prolis: à dictamine rectæ rationis, ut accedat suam & non alienam, & sic est bonum fidei: à dictamine gratiæ, ut significetur unio divinæ naturæ, & humanæ, & sic est bonum sacramenti.*

7. *Damnum jacturæ rationis, & diminutionis virium ex usu conjugij compensatur bono prolis, nempe procreatione liberorum, quibus humana species perpetuatur, & conservatur, DEUS æternùm colitur, in quem finem præcipuè sunt optandi liberi, ut tradit Plato lib. 9. de legibus. Oportet parentes gignere, & educare liberos, qui vitam tanquam lampadem posteris tradant, ut sint semper aliqui DEUM colentes juxta ipsius legem.*

gem. In id ipsum est Novella 22. Justiniani Imperatoris. *Matrimonium sic est honestum, ut humano generi videatur immortalitatem artificiosam introducere, & ex filiorum procreatione renovare genus humanum.*

8. Damnum nimiae sollicitudinis placendi conjugum, & liberis providendi reficitur bono fidei, id est, sancta fidelitatis obligatione ad reddendum debitum conjugale, petendum legitime, & cuicumque alteri corporis sui usum negandum, quae fides omnem sublevat carnis tribulationem, dum conjugum corda purificat ab omni alieni tori cupidine, eorumque mentes ad unum cor charitate non ficta dirigit.

9. Damnum jacturae libertatis reficit bono Sacramenti, id est, vinculi indissolubilis, quo conjuges representant inammissibilem conjunctionem Christi cum Ecclesia, tenenturque se mutuo diligere, ut Christus dilexit Ecclesiam. Deinde quam suaviter progreditur is, quem DEI gratia portat, quae ad creatam libertatem comparata sic se habet, ac si parvo numero centenarius numerus comparetur: hanc gratiam in sacramento matrimonij beantur catholici conjuges, atque haec sanctificat connubium, dat supernaturalia auxilia ad castum mutuum conjugalem amorem, dirigit ad

suaviter, & fideliter præstanda matrimonij munia: quæ proinde incomparabiliter gravior esse debet, quàm effrenis libertas.

§. II.

De Bono Proles.

10. **D**ivina nuptiarum Benedictio, ut conjugati crescerent, & multiplicarentur, & implerent terram, quamvis & in delinquentibus post Adæ lapsum manserit, tamen antequam delinquerent, data est, ut cognosceretur filiorum procreatio ad connubij gloriam, & minimè ad pœnam pertinere peccati: atquè de hoc procreandæ proles bono Canonistæ in proposito libro pauca notant, nec ea in controversiam vocant, proinde quædam pro præxi scitu digna.

11. Nota. Quomodo actus conjugalis excusetur à peccato? hunc aut inducit virtus Justitiæ, nimirum, ut debitum reddatur; aut virtus Religionis, nimirum, ut proles ad DEI cultum procreetur, & sic non est peccatum, sed potius opus meritorium in eo, qui gratiam sanctificantem habet: licet enim motus in carne præcedat actum conjugalem, ille tamen actus non est peccatum; quia procedit ex cognitione ordinata, puta cum quis cogitat

cogitat accedere ad legitimam uxorem, ut ex ea habeat prolem: est ergo actus iste ratione virtutis meritorius; ratione proles, & fidei bonus; & ratione sacramenti sanctus: sic D. Thomas. art. 4. *Dicitur aliquis humanus actus bonus dupliciter uno modo bonitate virtutis, & sic habet actus, quod sit bonus ex his, quæ ipsum in medio ponunt, & hoc faciunt in actu matrimonij fides, & proles: alio modo bonitate sacramenti, secundum quod actus non solum bonus, sed etiam sanctus dicitur.*

12. Quæres. An peccent saltem venialiter conjuges in actu conjugali, si non conveniant causâ procurandæ proles, aut debiti reddendi? & cum SS. Patribus Affirmativè, Augustino l. de bono conjug. c. 6. *Conjugalis concubitus generandi gratiâ non habet culpam: concupiscentiâ verò satianda, sed tamen cum conjugate propter fidem thori venialem habet culpam.* & c. 7. *Reddere debitum conjugale nullius est criminis, exigere autem ultra generandæ necessitatem est culpæ venialis.* & l. 2. contra Julian. c. 10. *Conjuges contrahere unde quotidie dicant, dimitte nobis debita nostra, quando modum generationi necessarium causâ solius voluptatis excedunt.* Gregorio Magno l. 12. Moral. c. 17. *Tunc solum conjuges in admixtione sine culpa sunt, cum non pro explenda*
libi-

libidine, sed pro suscipienda prole miscentur.
 Dum itaque ad actum conjugalem sive moveat libido sistens infra matrimonij bona sive fines, videlicet nullo modo ad aliam velle accedere; sive moveat ratio fornicationis vitandæ in se ipso, quando vir cognoscit uxorem non ut quærat voluptatem in ea, sed ne cadat cum alia; Sic D. Thom. 4. d. 31. q. 2. a. 2. ad 2. D. Bonav. d. 31. a. 5. q. 2. Doctor subtilis 4. d. 26. q. un. ad finem. Sive moveat ad actum causa incontinentiæ, quia non potest continere se propter nimium feruorem fornicis: semper ex his motivis actus conjugij venialiter erit peccaminosus; quia in omnibus his videtur jacturam ratio pati sine recompensatione alicujus boni.

13. Dices. Licet homini bibere, ne sitiatur. ergo & similiter cognoscere uxorem, ne fornicari appetat. Respondeo breviter ad hoc familiare lascivientium argumentum. Ne paritatem: quia in primo est motus naturæ, & necessitatis; in secundo verò non nisi motus naturæ, per consequens reprimendus, & reducendus ad dictamen rectæ rationis, quæ est lex, & regula naturæ. Quidquid demum sit (ait doctissimus Viva in Proposit. XI. damn. mihi fol. 27.) an possit opus conjugij exerceri ad vitandum in se
 peri-

periculum incontinentiæ, quod comuniùs negant apud Sanch. l. 9. de matrim. disp. 9. quoties alijs non difficilibus medijs potest incontinentia vitari.

14. Sed quid dicendum de viro, qui cognoscit uxorem modo inconsueto, in vase tamen debito? R. Quod si propter voluptatem ampliùs querendam hoc faciat, mortaliter peccat, ut probabiliter sentiunt Doctores. Si autem faciat hoc propter aliquam causam, puta, ut quia non potest; vel quia non audet antèrius accedere propter nimiam imprægnationem, vel aliquam infirmitatem, & sic aut vult cognoscere uxorem causa prolem generandi, vel debitum reddendi, & tunc non peccat: aut causâ delectandi sistendo tamen infra terminos matrimonij, & propter recensita impedimenta, tunc venialiter peccat: permittitur enim minùs malum, ut vitetur majus scilicet adulterium.

15. Dices. Hujusmodi accessus est contra naturam. ergo graviter peccaminosus. Prob. Antec. Talis actus non fit modo humano, sed brutali: & licet non fit contra naturam generalem, est tamen contra naturam rationalem: unde super illud ad Rom. I. v. 26. *in eum usum, qui est contra naturam*, dicit Glossa *Contra naturam est coitus,*
quan-

quando vir cum muliere dormit aliter, quàm decet. ergo. R. Quod solus ille accessus sit contra naturam, qui non est in vase debito; aut ubi totaliter frustratur intentio naturæ: & hoc videtur haberi per Gloriam cit. quæ dicit: *Quid est usum naturalem mutare in eum, qui est contra naturam, nisi sublato usu concesso aliter uti quàm est concessum, cum pars illa corporis non habeat huiusmodi usum à natura sibi datum.* Nec videtur etiam esse contra naturam rationalem, quando subest ratio ad similem accessum prudenter suadens, & inducens.

16. Quid si mulier supergressa abutatur viro? Respondeo. Mortaliter peccat, quia modus iste est contra naturam, cum non conveniat seminis infusioni quo ad virum, nec receptioni quo ad foeminam, & ita frustratur totaliter intentio naturæ: & hoc peccatum, quando mulieres in vefaniam versæ supergressæ viris abutebantur, Methodius inter causas diluvij numerat.

S. III.

De Bono Fidei.

17. **B**onum fidei in Catholicorum conjugio duo importat: unum est, quod conjuges teneantur non accedere ad alienum

num torum; alterum, quod teneantur sibi reddere debitum. Contra primum possat fieri dupliciter, vel plures uxores habendo, vel Concubinam tenendo, utrumque in Ecclesia Catholica damnatum est: & quia de his Bono fidei contrarijs modis nulla jam est inter Christi fideles difficultas, eos pertransendo, unde restat solum quædam considerare de mutua conjugum obligatione ad reddendum debitum, quam obligationem divinum introduxit Jus I. ad Corinth. 7. *Uxori vir debitum reddat, similiter autem & uxor viro.*

18. Attamen in casu, quo vir non possit uxori reddere debitum salvâ incolumitate Corporis proprii, non tenetur reddere, quia noluit Deus virum obligatum mulieri in his, quæ sunt contra rectam inclinationem naturæ: recta autem inclinatio naturæ hujus conjugati hominis per prius est ad actum nutritivè, quo conservatur individuum proprium, quàm ad actum generativè, qui ordinatur ad conservationem speciei, & hinc natura prius providet de nutrimento, quod est necessarium individuo, & superfluum reservat actui generativè: quare homo conjugatus non tenetur ad actum generativè in notabile præjudicium incolumitatis proprii individui. Ex his iterum pro praxi sequentia.

19. Nota. Quando vir damnatis, & illicitis actibus redditur impotens ad solvendum debitum uxori v. g. accedendo alias mulieres, præter adulterij crimen comittit peculiarem culpam contra justitiam: quia tenetur uxori debitum reddere. Præterea peccat conjux, quæ est immoderata mortificatione v. g. Jejunij, vigiliarum se inhabilem reddit; secus si ex honesto studio, aut observatione Jejunij, aut moderata corporis castigatione minus potens efficitur: quia non tenetur cessare à bonis operibus, ut semper sit potens. Nequè vir, neque uxor sine consensu alterius possunt vovere abstinentias, vigiliis, peregrinationes, quæ debito conjugali obstarent: possunt tamen sanctè, & salubriter conjuges ex mutuo consensu separari ad tempus, ut vacent devotioni, i. ad Corint. 7. nolite fraudare invicem. Neque est culpa habere actum conjugalem diebus dominicis, aut festivis, vel eo die, quo recepta est Eucharistia cap. vir cum propria uxore. c. 33. q. 4. *Si quis ergo sua conjuge, non cupidine voluptatis captus, sed solummodo liberorum creandorum gratiâ utitur, ipse profecto de ingressu Ecclesia, seu de sumendo corporis dominici Mysterio, suo est relinquendus judicio, quia à nobis prohiberi non debet accipere, qui in igne positus nescit ardere.* Ratio etiam est: quia talis

lis actus est bonus, & aliquando obligat. Consultum tamen foret abstinere illo die propter reverentiam Sacramenti. Nequè uxor tenetur abstinere à participatione cum viro excommunicato cap. quoniam. c. II. q. 3. nisi fortè excommunicatio esset lata in causa Matrimonij, de cujus valore agitur.

20. Quæres. Num conjuges post Carnis copulam debeant simul morari, & se invicem sequi? *¶* Ex cap. 1. de Conjug. lepros. *Quoniam igitur cum vir, & uxor una caro sint, non debet alter sine alter esse diutiùs.* Sed quantum extendatur *hæc diutiùs*, Jus Canonicum non determinat, & ideo in arbitrio prudentis Judicis consistit: quare vir tenetur uxorem sequi, similiter & uxor virum. Unde si maritus à Principe vocetur ad bellum, uxorem volentem se comitari, tenetur accipere.

Controversia unica.

Num conjuges in sæculo remanentes valeant perpetuam vovere Continentiam?

Species facti. Trullus post ratum consummatumque cum

Valeria Matrimonium pertæsus rerum mundi saniora cogitat, & exquirat media, quibus conjugem suam Valeriam valeret inducere ad perpetuam continentiam: atque post longam persuasionem, & consultationem ambo ruunt pari consensu, votoque pari in perpetuam continentiam. *Quæritur an Licitè?*

21. Negativam defendunt quidam plus jure quàm ratione, & primò adducunt cap. tua nos. 24. de Jure Juran. *Tua nos duxit fraternitas consulendos, quid tibi super hoc sit faciendum, quod maritus, & uxor ejus ad invicem juraverunt, se nunquam mutuo petituros, idem verò nunc repetit illam instanter, eâ è contrario affirmante, quod priùs se faceret saracenam, quàm rediret ad eum.* Nos igitur Fraternitati tua respondentes: mandamus, quatenus utrumque ad continentiam servandam moneas, & inducas, quam si promittere noluerint, & servare, utrumque dimittas sine alio commorari: alioquin si vir noluerit continere, tu illam,

ut revertatur ad ipsum, & tanquam uxor cum viro moretur, per excommunicationis sententiam appellatione remotâ compellas: cum & temerarium fuerit hujusmodi juramentum, & adulterium utrinque sit commissum. Atqui conjuges mutuo consensu perpetuam voventes castitatem seu continentiam juramento edunt, quod ex jure temerarium est. ergo temerariè, & illicitè agunt conjuges perpetuam voventes continentiam.

22. Secundò probant cap. ex parte tua. de conver. conjug. Porro licet prædicta mulier videatur in veli susceptione religionis habitum assumpsisse, si tamen velit in domo propria remanere, quasi propositum castitatis in sæculo servatura, nihilominus consummandum est matrimonium jure contractum: nisi se voto adstrinxerit ad observantiam regularem, ergo conjuges in sæculo remanentes non obstante castitatis, & continentiae proposito valent reverti in idipsum, nempe in usum matrimonij.

23. Tertiò à paritate. Nequit Clericus ordinatus ordinis suscepti abjurare exercitium. ergo neque conjuges abjurare per continentiae votum usum matrimonij rati, & consummati: nam in utroque præstandum vetat juramentum ratio sacramenti liberè initi, & suscepti, quorum utrumque vi institutionis

28. Ad secundum Resp. diversum à nostro esse casum : ibi enim agitur de Matrimonio nondum consummato, & de libertate ante consumationem mutandi statum, in præsentì verò agitur de continentia in Matrimonio consummato ab utraque parte spontè promissa. & quemadmodum conjux, si se ante consumationem Matrimonij voto obstrinxit ad regularem observantiam, ut loquitur capitulum, non compellitur ad ejusdem Matrimonij consumationem ; sic quoque conjuges consummato conjugio, sed ex post professà continentia non debent reggredi in id ipsum, nempe ad pristinum Matrimonij usum.

29. Ad Tertium Resp. Neg. Conseq. disparitas latissima est, quæ deducitur ex ipsa diversorum Sacramentorum natura : nam sacer Presbyteratus Ordo vi suæ institutionis fertur in actum nobilissimum, & optimum, ita ut ejus privatio tantò sit fatalior, quantò actus nobilior, consequenter nequit sacerdos absque gravi peccato per annum omittere, minùs abjurare Ordinis Sacerdotalis exercitium : at verò continentia, cum sit melius bonum quàm conjugij usus, ut patet ex affirmativæ rationibus, licitè, & salubriter voveri potest. Quare

30. Deduco, & dico : Quod conjuges possint mutuo consensu vovere continentia,

& renuntiare sibi invicem omni juri conjugali, quod unus in alterum habet, salvo tamen, & manente substantiali vinculo Matrimonij, & factâ solum separatione quo ad torum: & ad observantiam voti ambo sunt obligati, ita ut neuter votum revocare possit juxta cit. cap. Quod Deo. Et neuter potest petere, aut reddere debitum sine violatione voti, & gravi peccato, quia uterque renuntiavit omni juri conjugali, quod in alterum habebat quo ad debitum. Et

31. Nota amplius. Si conjuges mutuo consensu voveant, aut jurent continentiam, liberantur quidem ab usu debiti conjugalis, non tamen à mutua cohabitatione, aliisque obsequijs charitativis, ut docet Turre Cremata. Quare maritus, & uxor post editum continentiae votum tanquam frater, & soror in eadem domo, ac mensa simul vivere debent, lectis tamen, & cubiculis separati, dummodo id honestè & decenter fieri possit. Unde cum in cap. Omnino. XI. dist. 31. dicitur, quod, quando conjuges mutuo consensu voverunt continentiam, permittendi sint, ut unus sine alio commoretur, id non sic intelligendum est: quod ita separandi sint ab invicem, ut mutua charitatis officia sibi non exhibeant, sed quod non debeant convivere tanquam maritus, & uxor, adeoque

quo ad torum separati manere debeant, ut dictum est.

32. Nota secundò. Si post mutuo consensu editum inter conjuges votum continentia alter adulterium committat, aut etiam uterque, nequeunt ab Ecclesiastico Judice cogi ad cohabitandum redintegrato Matrimonio, etiamsi periculum voti non servandi perseveret: quia indecens est, ut peccatum à voti obligatione eximat: cum contra incontinentiam alia suppetant remedia, quæ adhibere tenentur, ut jejunia, orationes, castigationes Carnis rebelantis &c. donec ab eo dispensationem impetrent, qui potestatem illam habet, videlicet à Principe Ecclesie Papa.

33. Possunt itaque conjuges vovere continentiam ad tempus, & etiam in perpetuum pari consensu. Sed si uxor perpetuam vovit continentiam annuente, & consentiente marito tantùm ad tempus, transacto eo tempore uxor debet compelli ad cohabitandum viro, & conjugij debitum reddendum, ut constat ex cap. charissimus. Ratio: quia licet uxor obligetur ex voto continentia edito, etiam sine consensu mariti in proprium præjudicium, ita ut conjugij debitum exigere non possit, non tamen potest vovere continentiam cum præjudicio mariti, nisi is con-

sen-

sentiatur, juriq; suo renuntiet: cui in hoc postremo casu tantum ad tempus maritus renunciavit, ideoque eo elapso potuit conjugem cogere ad reddendum debitum.

34. Quæres. Num maritus votum continentiae de ejus licentia ab uxore editum valeat irritare? R. Neg. Ratio. Censetur enim maritus absolutè, & simpliciter renuntiasse juri suo: quia quod conjugij usum concernit, maritus, & uxor juxta canones ad paria judicantur, sive æquali jure gaudent, cum non minus uxor habeat potestatem in corpus mariti, quàm vice versâ teste Apostolo. ergo maritus nequit revocare id, cui simpliciter nuntium dedit, neque irritare, quod amplius in sua potestate non est. Et quamquam maritus alia uxoris vota connubij usum impediunt, aut retardantia irritare queat, quam irritationem agit tanquam caput mulieris, non tamen valet irritare votum continentiae, circa hoc quippe parem uxor & maritus sortiuntur potestatem, cui si maritus cessit, plenariè pristinam acquirit corporis sui libertatem mulier: nihilominus uxor manet marito subdita quo ad domus gubernationem, & alia præter debitum conjugij, quia adhuc manet uxoris, & domus caput, decus, & ornamentum.

§. IV.

De Bono Sacramenti.

35. **S**ANÈ quæ homo conjugatus accipit signacula quidem rerum divinarum esse visibilia, sed res ipsas invisibiles in eis honorari, hinc in conjugio catholicorum insolubili, quam insolubilitatem inducit bonum Sacramenti, honoratur perennis, & perpetua conjunctio Christi cum Ecclesia. Sed memoratæ matrimonij insolubilitatis originem dat fusius Pars 2. à n. 41. Impræsentiarum.

36. Sciendum tamen, quod duplex in Matrimonio reperitur conjunctio, & duplex itidem mors illi correspondens: una est conjunctio spiritualis per animorum consensum, quæ principiat Matrimonium carnale, altera conjunctio carnalis per conjunctionem sexuûm, quæ consummat Matrimonium, & qualis est conjunctio, per talem quoque mortem solvitur: unde quamdiu est conjunctio spiritualis, solvitur per mortem spiritualem, quâ moritur homo mundo per ingressam Religionis approbatæ: postquam verò facta est conjunctio carnalis, solvitur per mortem Carnalem, *quod si dormierit vir ejus, liberata est: cui vult, nubat.* Ratio autem

tem effectiva hujus indissolubilitatis est principaliter institutio divina : ordinavit enim DEUS , ut post mutuam contrahentium consensum maneat illud vinculum indissolubile per totam vitam conjugum sibi mutuo consentientium , *quos DEUS conjunxit homo non separet*. Secundarij verò ratio est dictamen legis naturæ : nam Matrimonium ex intentione legis naturæ ordinatur ad educationem prolis non tantum per aliquod tempus , sed per totam vitam prolis , unde de lege naturæ est , quod parentes filijs congregent , & filij sint parentum hæredes : & ideo cum proles sint commune uxoris , & viri bonum , oportet eorum societatem secundum dictamen legis naturæ indivisam perpetuo manere. Ratio verò dispositiva est significatio ejus , quia significat unionem indissolubilem Christi , & Ecclesiæ.

37. Dices. Non videtur solvi Matrimonium consummatum per carnalem mortem , quia dicitur ad Hæb. 11. v. 35. *Acceperunt mulieres de resurrectione mortuos suos*. R. Secundum Glossam textum hunc non esse de conjugibus , sed de filijs peremptis , & occisis , ita ut sensus sit : *acceperunt de resurrectione* , id est , resuscitados *mortuos filios suos*. Vel si de viris conjugatis intelligatur , tunc eos receperunt de novo consensu : licet enim re-
lu-

suscitatus homo sit idem numero homo non tamen per naturam, sed per miraculum.

38. Quæres. Qualiter constare debeat de alterius conjugis obitu, ut superstes valeat secunda adire vota, seu aliud inire Matrimonium? circa hoc varix sunt juris dispositiones. Jus Civile statuit: si mulier virum quinquennio absentem, de cujus vita dubitatur, expectet, possit alteri nubere L. uxor. ff. de divortijs. Quod tempus postea est ad quadriennium restrictum. Jus Canonicum cap. In præsentia. de sponsal. ordinavit, ut ob nullam absentiam, nisi mortis, liceat alteri conjugum Matrimonium aliud inire: ratio est: quia ex longa conjugis absentia non resultat moralis certitudo de obitu, sed tantum dubium. atqui in dubio melior est conditio possidentis, nimirum prioris matrimonij. ergo. deinde abstinendo ab altero Matrimonio nullum imminet periculum, immineret autem contrahendo illud, nempe adulterij periculum.

39. Porro de morte mariti certò constat, si per nuntium, aut testes probetur mors illius: ita habetur cap. cit. In præsentia. ubi dicitur. *Quid agendum de mulieribus, quæ viros suos ultra septennium præsolata fuerint, nec certificari possunt de vita, vel de morte ipsorum, licet super hoc sollicitudinem adhibuerint de-*

diligentem: & pro juvenili aetate, seu fragilitate Carnis nequeunt continere, petentes alijs Matrimonio copulari. Respondemus, quod quantumcumque annorum numero ita remaneant, viventibus viris suis non possunt ad aliorum consortium Canonice convolare: nec auctoritate Ecclesiae permittas contrahere, donec certum nuntium recipiant de morte virorum. Examen autem testis de morte conjugis arbitrio Judicis committitur, qui unus qualificatus sufficit, si non est suspectus.

40. Sed quid de fama dicendum, an sufficiat? R. solam minimè sufficere, nisi duobus testibus fide dignis, & omni exceptione majoribus adjuvetur. cap. licet. de Testibus, & Attestati: Concurrentia item causarum; ratio nobilium, fidem facit, ut v. g. si is de cujus morte agitur, mare navigavit, subortaque tempestate congruo tempore expectatus non compareat, nec navis, qua vehebatur: vel si praelium aggressus, & postea diligenter quaesitus non inveniatur. Ratio est: quia à probabilibus causis, & vehementibus indicijs fama suam trahit originem.

41. Dissolubilitas Matrimonij rati, seu conjunctionis spiritualis, de qua supra. n. 36. est ingressus Religionis approbatæ: qui an plenariè dissolvat? nemo dubitat. Sed Re-
li-

ligionis ingressus duplex est, unus ad probandum, & fit per vestium regularium assumptionem; alter ad permanendum, & fit per solemnem professionem, secundus non primus solvit Matrimonij rati vinculum, quia in secundo primò moritur mundo homo: unde in sæculo relictus tenetur eum expectare usque ad tempus professionis suæ, quod si remanens in sæculo ante professionem alterius contrahat cum alio, non tenet Matrimonium, & altero ante professionem redeunte, tenetur ad eum reddere, nisi ipsa v. g. remanens in sæculo uxor velit similiter intrare religionem. Verùm, quia video aliam legem in membris repugnantem legi mentis, rarissimè admittitur hujusmodi casus. Sed ex hac animorum variabilitate in electione statûs permanentis sequens formatur.

Controversia Prima.

Quid sentiendum de Sponsorum variabilitate?

S*pecies facti.* Brunus expers
 fixi plenus volatilis Salis
 nunc cælibem, nunc conjuga-
 tam

tam eligendi vitam meditatur
anxius, placet casta, allicit po-
sterior: utramque, ut anhelaba-
bat, jungere obstat (ut reve-
ra implicat) statûs incompos-
sibilitas. Quid agat? consulit:
togatus suadet suam, sed mini-
mè damnat alteram: conjuga-
tus honorabilem deprædicat to-
rum, ast reticet perditum cæli-
batum. Resolvit Brunus am-
plectendum connubium: ce-
lebratis primis votis, & conclu-
so Matrimonio ante ejusdem
consummationem post familia-
re Theologi adloquiû de etiam-
num superstitè tempore ample-
ctendi cœlibem vitam ingredi-
tur post connubium cænobium.
Quæritur, An hic Bruni va-
ria-

riabilis animus laude vel vituperio dignus ?

42. Pro resolutione nota Constantiæ elogium, est stabilitas, & fortitudo animi, quæ summè decet virum authenticum, atque justum, sicut enim Cypræssi columna recta stat sub quocunque onere, sic vir perfectus in quibuscunque fortunæ commutationibus rectus, & inflexibilis esse debet, vel maxime in adversis, & prosperis. Hinc ab opposito

43. Inconstantia est varietas animi infirmi, & imbecillis in eo, qui in nullo proposito bono perseverat, sed de uno ad aliud variatur, similis marinis conchylibus, quæ secundum temporum varietatem variantur, ita quod in uno tempore plena, in alio vacua inveniuntur: & breviter, iste nunquam in eodem statu permanet, sed variatur continuè, & de conditione ad conditionem, de affectu ad affectionem, de verbo ad verbum, de desiderio ad desiderium transit. Est & alia hominis inconstantia fallax, fraudulenta, & dolosa, qui scit variare mores, & verba, ut valeat decipere innocentem. Hujusmodi affectione notatur adulator, qui unum dicit ante, & aliud retro: notatur falsus amicus, qui unum fingit in verbo, & aliud habet in animo:

animo : Hypocrita, qui unum monstrat in apparentia, & aliud celat in conscientia, amat peccatum vestitum, odit nudum. Nunc

44. Deduco, & dico : laude dignam esse in statû electione Bruni variabilitatem, dum in meliore quiescit : nam multa probate, meliora tenete non vanè fert comûne adagium : & si prudentis est mutare Consilium, laudabilis quoque erit nobilioris statû electio, cum homo ex natura sua tendat in melius. atqui post connubium honorificè & laudabiliter eligitur cœnobium. ergo Bruni variabilis animus tandem in cœnobio quiescens laude dignus est. Min. est universi Juris Canonici, & quod legi placet, haud nobis displicere debet. Et quanquàm hic animus inconstantia nota videatur obfuscarî ; sciendum tamen, dari quoque Inconstantiam commendabilem, quæ est variabilitas hominis ad perfectionem tendentis. Universaliter pro hac, & simili controversia sub deducto sensu.

45. Nota. Morum Magistri Annæi Senecæ. lib. 4. de Beneficijs pro variante animo approbatam commendationem. Non mutat sapiens Consilium omnibus his manentibus, quæ erant, cum sumeret : ideo nunquàm illum pœnitentia subit, quia nihil melius illo tempore fieri potuit, quàm quod factum est, nihil melius constitui, quàm

quod constitutum est. Cæterum ad omnia cum exceptione veniet, si nihil incideret, quod impediatur, ideo omnia illi succedere dicimus, & nihil contra opinionem accidere, quia præsumit animo, posse aliquid intervenire, quod destinata prohibeat. Imprudentium ista fiducia est, fortunam sibi spondere, sapiens utramque partem ejus cogitat, scit quantum liceat errori, quam incerta sint humana, quam multa consilijs obstant. Promisi tibi filiam in Matrimonium, postea peregrinus apparvisti, non est mihi cum extero connubium, eadem lex me defendit, quæ vetat. Tunc fidem fallam, tunc inconstantia crimem audiam, si cum omnia eadem sint, quæ erant promittente me, non præstitero promissum, alioquin quidquid mutatur, libertatem facit de integro consulendi, & meam fidem liberat. Promisi me peregrè una exiturum, sed iter infestari latrocinij nuntiatur: omnia esse debent eadem, quæ fuerunt cum promitterem, ut promittentis fidem teneam: & ingenuè fatendum, superbæ stultitiæ hujusmodi perseverantia est, quod semel dixi, qualecunque est, fixum ratumque sit.

46. Adducta inconstantia delineatio n. 43. vitabilis, & detestabilis est juxta D. Paulum ad Tit. 3. *Erasmus* & nos aliquando insipient-

pientes, & increduli, errantes, servientes desiderijs, & voluptatibus varijs. Et Hierem. 13. Si mutare potest Æthiops pellem suam, & pardus varietates suas sic & vos poteritis bonum facere, cum didiceritis malum. Sed relatum casum similemque haud inficit, qui agit de transitu ad meliorem conditionem.

APPENDIX de Tempore

Intra quod licet sit sponsis de præsenti ante Matrimonium Consummatum ingredi Religionem.

47. **E**X Jure Canonico datur bimestre sponſis ad deliberandum de ingreſſu Religionis cap. Ex publico. de converſione conjug. Caterùm quia licet à præſato viro deſponſata ſuit, adhuc tamen (ſicut aſſerit) ab ipſo eſt incognita: mandamus, quatenus ſi prædictus vir ipſam carnaliter non cognoverit, & eadem ad religionem tranſire, vel ad virum ſuum redire intra duorum menſium ſpatium debeat. & infra. Sanè quod Dominus in Evangelio dicit, non licere viro niſi ob cauſam fornicationis uxorem ſuam dimittere, intelligendum eſt ſecundùm interpretationem ſacri eloquij de hiſ, quorum Matrimonium carnali copula eſt consummatum, ſine qua consummari non poteſt.

Ad profitendum verò juxta Tridentin. Sef. 25. de Regularibus cap. 15. datur unus annus: unde si sponsa duodennis intraret Religionem, deberet sponsus expectare quadriennio usque ad decimum sextum annum completum, in quo profiteri licet. Quod si tamen Sponsus nimis differat Matrimonium consummare vagando de una religione ad alteram intra novitiatus annum, tunc Ecclesiasticus Judex poterit illum compellere, vel ut maneat in una religione, & profiteatur, vel ut redeat ad Sponsam, & Matrimonium consummet. Ratio. Quia alias alter Sponsus grave pateretur præjudicium, & vexam, à qua auctoritate judicis gravatus liberari potest.

48. Sed quid si neuter vellet intrare Religionem, teneanturne statim solemnizato in facie Ecclesiæ Matrimonio debitum reddere, & consummare Matrimonium? videtur quod sic: quia per Matrimonium transfertur jus, & Dominium corporum ad invicem; nec voluntas ingrediendi Religionem adest. Mihi tamen probabilius videtur non teneri. Ratio. Quia habent in favorem sui cap. Ex publico. relatum: quod ad deliberandum Sponsis dat bimestre, & potest hæc deliberatio stare absque voluntate ingrediendi Religionem, eo quod valeat intra illud

illud tempus adjuvante divinâ gratiâ propositum in melius commutare, & fors ex post velle Religionem ingredi, licet ab initio nollet.

49. Quæres. An transactio bimestri, & Matrimonio nondum consummato liceat adhuc transire ad Religionem? videtur quod non: quia transactio illo bimestri tenentur vi contractus Matrimonialis sibi conjuges debitum reddere: & possunt ad id compelli. Probabilius tamen videtur oppositum, dummodo non diu diferatur ille transitus ad Religionem cum præjudicio alterius Sponsi. Ratio. Quia licet conjuges peccent sibi debitum negantes, non tamen deperdunt jus ad ingressum Religionis, cum Christus Dominus absolute concesserit hoc privilegium in favorem religiosæ professionis, ut semper dirimat Matrimonium solemnizatum, seu ratum.

50. Sed quid, si post elapsum bimestre à jure concessum, aut à Judice præscriptum conjugi Religionem ingredi volenti Sponsa per vim à Sponso carnaliter cognita an valeat Religionem ingredi? R. Neg. Ratio. Nam Sponsus cogendo Sponsam ad consummandum Matrimonium post elapsum vel à jure, vel à Judice tempus præfinitum utitur plenario jure suo, juxta quod auctoritatem

exigendi debitum habet, neque Sponsa justè id ei denegare potest. atqui legitimè consummato Matrimonio non datur amplius transitus ad Religionem contradicente, aut nolente parte alterâ. ergo violenta Matrimonij consummatio post elapsum tempus impedit transitum ad Religionem.

§ 1. Neque hoc casu vi deflorando conjugem suam peccat lethaliter Sponsus, quando tentatis alijs modis pacificis nollet Sponsa Matrimonium ratum consummare: utitur enim Sponsus jure suo. Sed in attentatis præviè pacificis modis pro magnitudine, seu gravitate violentiæ peccaret Sponsus vi opprimendo Sponsam de præsentî: quia vis non debet inferri nisi prorsus repugnanti etiam modis honestis, & pacificis: unde nunquam licitè agit is, qui potens rem suam recuperare pacificè, vi extorquet.

§ 2. Dices. Vi auferens rem suam præmissis modis ad recuperandum pacificis peccat, quando Judicis officium implorare negligit: ergo qui præmissis etiam modis pacificis violentat Sponsam de præsentî non implorato Judicis officio, peccabit. Respondeo cum Glossa. Jus, quod in Matrimonio fortius est, Sponsum redimit à peccato in casu nostro: hoc enim ratione subjectionis viro dat auctoritatem manus in uxorem iniiciendi, & eam apprehendendi. Con-

Controversia secunda.

*An intra bimestre vi illata
copula Matrimonium reddat
Consummatum?*

Species facti. Properabat Li-
gorius ad diu suspiratas nup-
tias cum finesia, foemina mo-
destiae, & Castimoniae virtute
multum nobili, quas celebra-
di a finesia pro authoritate ma-
terna suadebat ejusdem finesiae
amata genitrix: dictum factum:
post nuptias a sacerdote in facie
Ecclesiae benedictas, post epu-
las adornatur thalamus, sed
hunc prima, tertia, quinta die
ingredi recusat finesia, ac op-
portunè, & importunè urgenti
Ligorio nupto Sponso audacter

pandit sineſia animum de mutando ſtatu deliberantem, ſimulque adducit Jus Canonicum, quo ſibi poteſtatem eſſe, non reddendi debitum intra bi-meſtre. Ad hæc Ligorius inat-tento jure, & animo minatur violentiam, quam exquisitis à ſe medijs tandem intulit, ac vi oppreſſit ſineſiam, ratúmque Matrimonium violenter con-ſummavit. Quærit à Theolo-go de præſenti Sponſa ſineſia contra omne velle oppreſſa an hæc vi illata copula Matrimo-nium conſummet taliter, ut ei non ſit amplius copia Religionẽ ingrediendi, & Num Ligorius factâ à ſineſia profeſſione liber evadat ad alia vota, ſeu nuptias legitimè convolandi?

53. Primum, quod in adducta facti specie controversum putatur, mihi cum Sanchez lib. 2. de Matrim. Disp. 22. n. 6. Fagnan. in cap. Ex publico. n. 78. Abbat. Pirhing. probabilius est, invito etiam Sponso posse Sponsam vi oppressam, & carnaliter cognitam à Sponso ante lapsum tempus bimestre Religionem ingredi, aut jam ingressam professionem emittere.

54. Ratio. Nemo per violentiam debet privari jure suo. atqui Sponsa de præsentibus habet jus intra bimestre Religionem ingrediendi. ergo hoc jure per violentiam privari non debet Sponsa per injustam copulam, quam extorquendi modo violento intra bimestre nullum jus, nullamque facultatem habet Sponsus: neque hic, ut ex delicto suo referat commodum, permittitur; neque Sponsus delinquens per violentiam in extorta copula melioris debet esse conditionis, quam innocens, seu vim passa.

55. Confirmatur. Potest uxor virum deserere, Religionemque ingredi propter adulterium mariti, aut lapsum in hæresim. ergo eodem modo propter violentiam conjugii illatam intra bimestre quit Sponsa perperuū divortium facere à viro, etiam ipso invito. Verum hanc resolutionem Fagnan. cit. limitat, nisi Sponsa nondum elapso tempore bi-

mestri, vel alio arbitrario, non excipiat, se ad Religionem transire velle: sed si simpliciter renuat Matrimonium consummare, vel aliam causam alleget, quàm tranlitum ad Religionem v. g. quod nolit virginitatem perdere, tunc enim vir postquam adhibuit alia media ad obtinendum consensum Sponsæ in copulam, potest sine peccato vim ei inferre: quia exceptio, quam quis habet, ei non prodest, si non opponatur, sed perinde est, ac si eam non habuisset, ac proinde hoc casu non poterit talis coniux ingredi Religionem, vel in ea profiteri post Matrimonium taliter consummatum. Sed Sanchez cit. vigilantius pro jure per vim defloratæ Sponsæ intra bimestre oppositum sentit, quod Sponsa, post consensum mutuum de præsentis, non teneatur ante elapsum bimestre reddere debitum, etiamsi tunc non intendat ingredi Religionem.

§ 6. Alterum Controversiæ quæsitum quò rarius, eò difficilius, num à sinesia facta professione in Religione approbata Ligorius liber evadat ad alias convolandi nuptias? pendet à communi illa difficultate, an intra bimestre vi illata copula Matrimonium reddat consummatum? Pro negativa stant Henricus cap. fin. n. 4. de Sponsa duorum. Abbas cap. 2. de Conversion. Conjugato. Sylvester.

vester. Verb. Divortium. q. 5. Durand. 4. d. 27. q. 2. n. 14. Et in hujus Sententiæ gratiam.

57. Argumentor primò. Copula habita à Sponsis intuitu futuri Matrimonij ante Matrimonium ratum non reddit Matrimonium postmodum nec ratum, nec consummatum. ergo neque copula vi illata, & habita post Matrimonium ratum efficiet consummatum. Antec. est certum. prob. conseq. Nunquam illicitè passa copula id inducìt, quod jura sub plena libertate relinquunt. Sed jura intra bimestre sub plena libertate conjugum consummationem Matrimonij relinquunt. ergo copula illicita per vim illata non inducit Matrimonium consummatum.

58. Argumentor secundò. Matrimonium consummatum repræsentat divinam illam unionem Christi cum Ecclesia, indeque suam obtinet omnimodam indissolubilitatem. ergo per eam solùm copulam Matrimonium suam habebit indissolubilitatem, quod est repræsentativum unionis Christi cum Ecclesia. atqui hujusmodi est Matrimonium consummatum per solam copulam voluntariam, cum unio quoque Christi Domini voluntaria sit. ergo violentus concubitus non inducit omnimodam indissolubilitatem.

59. Argumentor tertio. Jura semper sunt pro.

proniora ad absolvendum quam ligandum. ergo in proposito casu ab indissolubilitate Matrimonij post emissam à Sponsa professionem conformiter ad pronitatem jurium absolvendus erit in sæculo relictus Sponsus.

60. Pro affirmativa stant Pirhing lib. 3. Tit. 33. §. 11. Petrus de Led. de Mat. q. 81. Vega. Lib. 2. Sum. Cas. 500. Victoria Sum. de Matrim. n. 255. Covar. 4. decret. 2. p. c. 7. §. 4. n. 10. Perez lib. 5. T. 15. Barbosa. Sanchez, ac tenent tanquam certum, per copulam intra bimestre vi extortam Matrimonium consummari, & effici prorsus indissolubile.

61. Prob. primò. copula vi extorta, seu illata juxta cap. Discretionem. De eò, qui cognovit consanguineam, inducit perfectam affinitatem, quia sic conjuges redduntur una caro. atqui conjuges quando post Matrimonium ratum efficiuntur una caro, censentur consummasse Matrimonium. ergo copula iniqua, seu intra bimestre vi extorta reddit Matrimonium consummatum. Mi. Prob. nam ad Matrimonij Consumationem non requiritur aliud, quam perfecta copula. Nec obstat, quod eam, ut iniquam & violentam, prohibeant jura: nam etiam divina, naturalia, humanaque jura damnant fornicariam copulam, eâ tamen commissa

approbant inde sequentem affinitatem. ergo quanquam jura abhorreant intra bimestre vi extortam copulam, non tamen reprobant affinitatem, & Matrimonij rati consummationem, quæ inevitabiliter sequitur ad perfectam copulam qualitercunque habitam post Matrimonium ratum.

62. Prob. secundò. Ex parte viri fuit liberè consummatum Matrimonium. ergo ex parte viri est omnino indissolubile, quamvis Sponsa profiteatur: & cum Matrimonij vinculum claudicare nequeat, idem erit ex parte Sponsæ. Conseq. patet, ni quis asserere vellet, posse aliquem ex delicto commodum reportare: nam ad indissolubilitatem Matrimonij certè aliud non requiritur, quam utriusque Sponsi mutuus consensus in Matrimonium ratum, & libera ejusdem per copulam consummatio. atqui ex parte viri utrumque habetur. ergo ex parte illius erit Matrimonium indissolubile, & consummatum

63. Prob. tertio. Quæcunque constitutio Matrimonij vinculum dissolvens odiosa cenletur, eoquod Matrimonium sit favorabile cap. fin. de Senten. & re judi. *duobus judicibus, ut accepimus, diversas sententias proferentibus, si ex jurisdictione ordinaria processerunt, tenet pro reo, non pro auctore Sententia, nisi in causa favorabili, puta Matrimonio.*
ergo

ergo minimè est extendenda sed restringenda, ut intelligatur solùm de Matrimonio, quod nullâ prorsus copulâ asseritur consummatum.

64. Ad argumenta opposita respondeo ad primum: Con. Antec. Neg. Conseq. siquidem Matrimonium ratum, & in esse Sacramenti perfectum dat Sponsis jus proximum ad consummationem ejusdem, quod ad tempus Canones restringunt, ne absque utriusque consensu executioni mandetur, mandatum tamen quomocunque nullibi Jus Canonicum pronuntiat Matrimonium non consummatum, benè verò contradicente etiam Sponsa ad copulam intra bimestre pronuntiat veram affinitatem cap. discretionem, quæ antecederet stante Matrimonio rato non resultabat. Hinc paritas de copula fornicaria ad alteram post ratum Matrimonium habitam nulla est, nam prima prorsus iniqua est, quia sine omni jure, & solùm ex damnata libidine, & perversa libertate actitata: altera autem pro se habet jus proximum, quanquam aliquomodo restrictum.

65. Ad secundum dico cum Sanchez, adhuc hoc modo consummatum Matrimonium repræsentare unionem Christi cum Ecclesia quo ad substantiam, nam fiunt conjuges Cor unum, & Caro una, quemadmodum Christus

stus per Carnem est unius Ecclesiæ, quam non quo ad modum, posterior enim, nimirum Christi cum Ecclesia, unio spontanea est, illa autem violenta.

66. Ad tertium respondeo cum distinctione: jura proniora esse ad absolvendum in odiosis con. in favorabilibus Neg. sed Matrimonio rato, & aliquomodo consummato favorabilior est indissolubilitas, quia hæc aliquantisper dignoscitur esse de ejus Essentia. ergo ab hac Sponsus minimè erit absolvendus.

67. Deduco, & dico. Quod Matrimonium ratum per copulam violenter, & iniquè extortam intra bimestre, vel aliud à Judice præscriptum tempus reddatur consummatum, & indissolubile: neque amplius factâ professione à Sponsa Sponso ante mortem professæ conjugis liberum est alios ineundi amplexus, seu nuptias: atque sibi Sponsus potissimum adscribat, dum voluntariè Sponsam oppressit, ex quali iniquitate nullum à Theologo meretur reportare commodum.

Controversia tertia.

Utrum Matrimonium ratum per Sacri Ordinis Susceptionem dissolvatur?

Species facti. Franus vir Catholicus adamata ob animi candorem Abaca cum ea celebrat Matrimonium ratum, ante ejusdem consummationem ad altiorem statum allectus decernit ire longius, atque constitutus in aliena patria ignorante Sponsâ de præfenti, in scio quoque Reverendissimo, & Illustrissimo Ordinatore suscipit sacros Ordines, & creatur Sacerdos Altissimi. Quæritur. An hic susceptus ordo faceret Matrimonium alioquin ratum dissolvat?

68. Ut breviter hanc Controversiam absque fultiori concertatione terminem, Dico ex definitione Ecclesiæ factâ à Joanne XXII. cap. Antiquæ Tit. De voto, & voti redemp. Non dissolvi. Definitionis tenor sic sonat.

Antiquæ concertationi finem cupientes imponere, ac animarum periculis inde provenientes salubriter providere, de Fratrum nostrorum consilio præsentî declaramus edicto, quod licet votum solemnizatum per sacri susceptionem Ordinis quantum ad impediendum matrimonium contrahendum, ac ad dirimendum, si post contractum fuerit, secundum statuta canonum sit efficax reputandum: ad dissolvendum tamen prius contractum, etiamsi per carnis copulam non fuerit consummatum, cum nec jure divino, nec per sacros reperiamus canones hoc statutum, invalidum est censendum: autoritate apostolica districtius inhibentes, ne quispiam durante matrimonio nondum etiam consummato, aliquem de sacris ordinibus præsumat suscipere, nisi prout sacris canonibus noverit convenire. Quod si secus à quocumque forsitan attentatum fuerit, ordinamus quod nec matrimonio soluto in sic suscepto ordine ministrare, nec ad superiores ordines provehi, nec ad aliquod beneficiû,

" vel officium ecclesiasticum valeat promo-
 " veri, nisi aliquam de Religionibus appro-
 " batis (quarum professio ad castitatis custo-
 " diam, & abdicationem temporalium, &
 " sui superioris obedientiam adstringat) ip-
 " sum canonicè contigerit ingredi, ac ejus
 " regulam expressè vel tacitè profiteri: quo
 " casu dicecesanus super præmissis, & singu-
 " lis præmissorum cum eo dispensare valeat,
 " nisi sit aliud canonicum, quod obsistat. Ad
 " ingressum hujusmodi sic ordinatum, si ma-
 " trimonium consummatum non fuerit, per
 " Dicecesanum instanter moneri præcipi-
 " mus, & induci: quod si forsan renuerit ad-
 " implere, si Sponsa ejus institerit, per cen-
 " suram ecclesiasticam compellendum de-
 " cernimus contractum matrimonium con-
 " summare. Nulli, &c. Datum Avinione Ca-
 " lend. Decemb. Anno septimo.

69. Deinde in universo Jure Canonico
 non invenitur matrimonium antea legitime
 contractum per subsequentem ordinum sa-
 crorum susceptionem irritari, sicut inveni-
 tur de voto solemnisi in Religione approbata
 castitatis. Atque hæc est differentia inter sa-
 cros Ordines, & votum solemne: quod vo-
 tum dirimat matrimonium etiam antece-
 dens ratum quo ad vinculum, non verò sic
 dirimunt sacri Ordines, nisi tantum matri-
 monium subsequens.

70. Sed cur Sancta Mater Ecclesia ordinare voluerit, ut votum solemne Religionis dirimat matrimonium ratum etiam antecederet contractum? ratio est privilegium per ipsum Christum ad Ecclesiam derivatum: congruentia verò, quia per professionem Religiosam censetur fieri perfectissima sui ad DEI obsequium traditio, ideoque dicitur hoc votum Religionis mors quaedam civilis, nova regeneratio, novumque ac spirituale matrimonium, cui proinde de jure alterum secundum carnem initum cedere debet: per susceptionem autem sacrorum Ordinum non fit tam perfecta sui ipsius traditio, nec dicitur homo ordinatus mundo civiliter mortuus.

71. Hinc absque uxoris licentia, aut cum uxoris licentia, sed metu in virum constantem cadente, vel dolo gravi extorta vir sacris initiatus ad quamcunque ecclesiasticæ Hierarchiæ dignitatē promotus, pleno jure ab uxore revocari potest: siquidem ut uxor naturali jure sibi per matrimonium ratum attributo privanda veniat, requiritur ejus per omnia liber consensus.

72. Intricata magis asseritur à Doctores communis illa quæstio, quando spontanea uxoris dissimulatio intercedit, quæ gnara promotionis viri ad sacros ordines, ac potens commodè reclamare, nec consensum, nec

dissensum exhibet, sed dissimulando tacet. Pro hac contra multos assero, nullum ex hac dissimulatione uxori generari præjudicium, sed jus revocandi maritum ordinatum sibi integrum manere: constat ex cap. consuluit. de Conversion. Conjug. quod decidit solam uxoris dissimulationem non esse licentiam, neque jura in adeò arduo negotio solâ dissimulatione contenta sunt: atqui defectu spontaneæ licentiæ ex parte uxoris maritus in quocunque statu constitutus sub potestate suæ conjugis est, *Vir sui corporis potestatem non habet sed mulier* ad Corinth. 7. v. 4. ergo non obstante dissimulatione mulieris, quæ signum apertæ licentiæ non est, manet uxori jus liberum revocandi maritum, ut cohabitaret, ratumque matrimonium reddat consummatum.

§. V.

De dignitate Sacramenti Matrimonij, & gravitate Adulterij.

73. **T**Ridentinum Sess. 7. Can. 3. definit. Sacramenta novæ legis inter se non esse paria, sed aliud alio dignius: hinc si respiciatur prioritatis, & necessitatis ordo, primum locum sibi vendicat baptismus, qui est

est aliorum sacramentorum janua, quod suo modo de relapsis etiam de sacramento Pœnitentiæ dicendum est: si verò spectetur ordo perfectionis, & eminentiæ, sic primus locus debetur Sacramento Eucharistiæ, quia continet Christum veræ sanctitatis Authorem: atque in ratione signi practici inter omnia sacramenta infimum tenet locum sacramentum matrimonij, quia de ratione vitæ spiritualis minùs participat, ad quam sacramenta ordinantur: attamen in ratione signi speculativi, & ut sacrarum rerum symbolum, præter Eucharistiæ Sacramentum, alia superare videtur significatione triplici, quia præcipua Religionis catholicæ repræsentat mysteria; signat enim unionem Verbi Divini ad hominem, conjunctionem Christi cum Ecclesia, & castissimum, simul & sanctissimum fœdus DEI cum anima, quam Osee. 2. in via sibi desponsat per fidem, & in patria copulat pervisionem beatam, *Sponsabo te mihi in fide, & sponsabo te mihi in sempiternum.* Voluit hanc dignitatem Christus sacramento matrimonij, tum ut excellentia sacramenti, & mysterij damna, quæ contractus matrimonij affert, compensaret: tum quia matrimonij usus, cum maximè dejiciat hominum mentes ratione carnalis copulæ, quæ, ut supra dictum est, rationem absorbet, hominem brutis

tis pecudibusque similem efficit, elevare se possent homines conjugati ad contemplanda præcipua fidei nostræ mysteria, quæ per matrimonium catholicum repræsentantur, & exhibentur in eum finem, ut homo Christianus ex rei materialis imparitate valeat per contemplationem puro angelico spiritui assimilari, & quod sibi proprium est, ad superna elevari.

74. Adulterium ex cap. ult. caus. 32. q. 6. est alieni tori violatio: atque tribus modis committitur. Primò, si vir conjugatus cognoscat completè carnaliter mulierem à lege viri solutam, & tunc est adulterium simplex, ex parte viri tantum. Secundò, si vir solutus carnaliter cognoscat fœminam conjugatam, atque iterum hoc adulterium est simplex, ex parte fœminæ tantum. Tertiò, si vir conjugatus ad fœminam similiter conjugatam accedat per carnalem completam copulam, & hoc est adulterium duplex, ex parte utriusque tam viri quàm fœminæ.

75. Sed quàm grave sit adulterij crimen, casti norunt, quippe cum tria pretiosissima matrimonij bona penitus destruat, eisque adversatur extremè: violat namque fidem conjugij, tollit certitudinem prolis, & sacramenti mysticam significationem, cum dividat carnem in plures, & membra Christi faciat membra

bra meretricis : peccat itaque Adulter non solum contra temperantiæ virtutem , sed etiam contra virtutes justitiæ , & Religionis , atque tripliciter horribilem inducit deformitatem , quam D. Chrysostrm. comparat idolatriæ hom. 62. in Joan. D. Paulus violationem conjugij per adulterium amplioris gravitatis monstrum agnoscit , dum virum infideli uxori cohabitare sinit , Adulterum verò dimittendi plenariam copiam facit. Item Nicolaus Papa 1. Epist. 49. ad consulta Bulgarorum cap. 51. circa finem adulterium homicidio comparans , illud gravius longè sentit , verba ejus sunt. *Denique hoc tam inmane scelus est , ut homicidij quidem peccatum , quod Cain in Abel fratrem suum commisit , septima generatione cataclismo vindictatum fuerit , adulterij autem flagitium , quod Lamech omnium primus in duabus uxoribus perpetravit , non nisi sanguine Christi abolitum exstiterit , qui septima , & septuagesima generatione secundum Evangelium luxerit in mundum.*

76. Nota. Jurium civilis , & Canonici differentias circa Adulterium : quamvis enim adulterium propriè dictum ex parte viri sit , quando alienum torum violat , licet ipse solutus sit , & non conjugatus , & ex parte mulieris , quando ipsa violat proprium thorum etiamsi adulter non sit conjugatus : si tamè vir conju-

gatus concumbat cum soluta, tunc de jure civili nec ex parte viri, neque ex parte mulieris dicitur, vel censetur adulterium, neque pœnæ in adulteros decretæ locum habent, ut ex communi sententia docet Clarus l. 5. sentent. §. adulteri. Ratio. Quia in adulterio commisso cum fœmina conjugata sive à soluto, sive à conjugato, confunditur semen adulterinum cum maritali, & ex eo nascitur proles incerta, cum ipsa nesciat, an ex marito, an verò ex adultero conceperit. At verò de jure canonico, si vir torum, & fidem conjugalem violet, accedendo aliam etiam solutam, adulterium verè, & propriè commissum docet cap. nemo. 4. xxxii. q. 4. *Nemo blandiatur sibi de legibus hominum. Omne stuprum adulterium est: nec viro licet, quod mulieri non licet. Eadem à viro, quæ ab uxore debetur castimonia. Quidquid in ea, quæ non sit legitima uxor, commissum fuerit, adulterij crimine damnatur.* Ex his

77. Deducitur primò. Adulterium committitur, quando carnale commercium habetur cum sponsa aliena de præsentì ducta, & nondum à viro suo cognita, sit vir cum tali peccans sive solutus, sive conjugatus: quia sponsalia per verba de præsentì contracta sunt verum matrimonium ratum, nuptias enim, ut habet regula juris, non carnalis concubitus sed mutuus consensus facit. 78.

78. Deducitur secundò. Non committitur adulterium cum sponsa de futuro. Ratio. Adulterium est alieni tori violatio, & adulter dicitur alienæ matrisfamilias corruptor. atqui concubitus cum aliena sponsa de futuro non violat eorum alterius, cum sponsus legitimus ante mutuum consensum conjugalem non habeat jus accedendi sponsam de futuro. ergo peccatum carnis cum sponsa de futuro non est adulterium. Et quamquam per spòsalia de futuro sponsis jus acquiritur, hoc tamen non inducit adulterium in alio cognoscente sponsam, quia hoc jus destrui potest per matrimonium sponsæ cum alio contractum, aut alijs modis impediri: nec etiam sponsa de futuro potest dici aliena materfamilias.

79. Deducitur tertio. Fallam esse eorum sententiam, qui asserunt, copulam cum conjugata non esse adulterium, si maritus consentiat: adulterium namque, sicut ipsum nomen sonat, est accessus ad alienum torum, unde sola tori alienitas attendenda est, quando de adulterio movetur quæstio. atqui maritus suo consensu efficere non potest, ut suus alioquin torus non fiat alienus comparatione cujusvis tertij. ergo suo consensu efficere nequit, ut accessus cujusvis tertij ad suam conjugem non sit adulterium

terium. Deinde, quamvis talis concubitus non sit injuriosus marito volenti, & consentienti, est tamen injuriosus proli, quæ incerta redditur ex parte patris; & sacramento, cujus sanctitas violatur, & significatio sacra destruitur per divisionem carnis conjugalis in plures. Hinc eodem prorsus rigore jus canonicum castigat uxores adulterantes consentientibus maritis, ac ijs ignorantibus, & non consentientibus, patet ex Concil. Jlli-beritano cap. 20. *Si conscio marito, & consentiente fuerit uxor mœchata, placuit nec in fine eis dandam esse communionem.*

80. Deducitur quartò, Errorem Gnostico-
 rum esse impurissimum, & insanissimum, qui teste Epiphanio Hæresi. 26. Sic sonat, *Larga (inquit) & oppipara edulia, carnis esum, & vini potum apponunt, etiamsi pauperes fuerint. Ex hoc autem ubi computaverint, & venas sacietate impleverint, ad astrum se convertunt, & vir quidem concedens uxorem alteri, ait ad ipsam, surge, & fac dilectionem cum fratre.* Atque hunc errorem licere graves viri Cato, & Socrates suo exemplo comprobarunt pessimè. Catonem enim, uxorem suam Martiam Hortensij domum filijs impleturam tradidisse, refert Augustinus l. de bono conjug. c. 18. Et l. de fide, & operi. c. 7. Socratem, uxorem suam, tanquam

quam armenti matricem, amico suo ad propagandam sobolem tradidisse scribit. Utrumque deridet Tertulianus in Apologetico c. 39. *O Sapiencia Attica, & Romana gravitatis exemplum! leno est Philosophus, & Censor.*

81. Deducitur quintò. Peccat mortaliter is, qui cognoscendo uxorem, non intendit aliquod bonum matrimonij, ita nimirum, ut aliquis in conjuge non attendat, quod conjux est, sed solùm quod mulier, paratus idem facere cum ea, si non esset conjux: audiant hac norma lascivientes illud Tobix 6. *Hi namque, qui conjugium ita suscipiunt, ut DEUM à se, & à sua mente excludant, & sua libidini ita vacent, sicut equus, & mulus, quibus non est intellectus: habet potestatem demonium super eos: & propterea plurimorum connubia plena sunt miseriarum.*

Controversia Prima.

*Num absens, & dormiens
Sacramentum Matrimonij va-
leat conficere; Ejusque rem, seu
gratiam recipere?*

Species facti. Meuriffes illu-
striffimæ profapix furculus
nubit Ludmillæ pari nobilitate
ornatæ, actûque cum omnibus
à jure, & Ss. Tridentino Conci-
lio requisitis per Procuratorem
suum celebrat sanctum matri-
monium. Sed dum procura-
tor vices sui principalis agit ex-
hibendo consensum in præsen-
tem nobilissimam sponsam, ac-
cidit, ut Meuriffes sponsus ab-
sens illa ipsa hora, quâ contra-
ctus

Etus matrimonialis per procuratorem solemnizabatur, ex veneratione fessus altum dormiret. Non contemnenda oritur controversia, num absens & dormiens conficere sacramentum matrimonij, ejusque gratiam sacramentalem valeat suscipere.

82. Ante resolutionem verum est, quod in Ecclesia catholica possint celebrari matrimonia per Procuratorem, quin imò & per epistolam, veluti si in litteris quis scribat, se non tantum de præsentis consentire v. g. in Silviam tanquam in uxorem veram & legitimam, sed etiam vicissim ipsius consensum ex nunc acceptare eo ipso tempore, quem eliciet, seu præstabit Silvia, lectâ tali epistolâ coram Parocho, & testibus, & Silvia consentiente coram iisdem erit verum matrimonium, cum ad illud omnia requisita adsint. Ratio prioris est praxis plurima. Deinde Procuratores locum principalium personarum tenent, habentque (ut suppono) plenariam contrahendi potestatem. ergo quidquid ipsi faciunt, id ipsum principales personæ facere cess-

consentur, quarum procuratores humanum & morale instrumentum dicuntur & sunt; unde sicut ex mutuo utriusque principalis personæ consensu resultat perfectus matrimonij consensus, ita pariter resultare debet ex consensu mutuo procuratorum: hinc *in cap. fin. de Procurato. in 6. & l. sufficit. l. fin. ff. de spons.* definitur, inter absentes æquè ac inter præsentis matrimonium posse contrahi. Neque hoc jus per decretum Tridentini damnantis, & irritantis clandestina matrimonia correctum est: laudatum enim decretum rescindit eos solummodo matrimonij contractus, qui aguntur absquè testibus, absquè Parocho: contractus verò matrimoniales per procuratorem actitati, & coram testibus, & Parocho instituuntur. Nunc ad controversiam, in qua

83. Negativam tenent Durandus 4. d. 26. q. 3. Cajetan. T. 1. opuscul. t. 12. de contract. matrim. q. 2. Can. L. 8. de Locis Theolog. c. 5. Vict. sum. de matrim. n. 244. & pro ea Argumentor primò. Alia Sacramenta ab absente, à dormiente nequeunt confici & suscipi. atqui matrimonium itidem est sacramentum legis gratiæ. Ergo hoc à dormiente ab absente nequit ritè confici: par enim esse debet conditio & ratio matrimonij ac aliorum sanctæ & universalis Romanæ Ecclesiæ

fiæ Sacramentorum. Confirmatur. Ideo baptismus nequit absenti conferri, quia verba *baptizo Te* immediatè reguntur, & diriguntur ad individuum præsens. atqui verba contrahentium, quibus internum velle expriment, & pandunt, nimirum *accipio Te in meum. & meam*, etiam diriguntur ad individua præsentia. ergo utrobique eadem paritas.

84. Argumentor secundò. Dormiens nequè meretur, nequè peccat. ergo dormiens nequè celebrare matrimonium in ratione sacramenti, nequè suscipere rem sacramenti nimirum gratiam sanctificantem & matrimoniale valet. Antec. patet, nam meritum, quàm demeritum necessariò supponere debet actum humanum moraliter bonum, aut malum. sed hunc, ut eliciat dormiens, impotens est, cum fieri debeat per rationem liberè, in dormiente autem nedum libertas sed & rationale sopitum est. Ergo.

85. Argumentor tertio. Ad legitimam alicujus sacramenti confectionem requiritur necessariò vel ut conditio sine quâ non, vel ut pars essentialis intentio virtualis, aut actualis, habitualis, & interpretativa nullo modo sufficit. atqui dormiens nec virtualem minùs actualem intentionem elicere valet. ergo dormiens nullum sacramentum conficere potest.

86. Argumentor quartò. Nam Doctores oppositæ sententiæ & laudant, & suadent renovandum, & renovatum postea in præsentia consensum: quod si tamen matrimonium per procuratorem dormiente principali celebratum legitimum fuisset sacramentum, in vanum esset iterare consensum manente veteri materiâ veterique formâ in nullo vitiatâ aut diminutâ. ergo.

87. Affirmativam saniori sensu tuentur plurimi Theologi & Canonistæ. Sotus 4. d. 27. q. 2. art. 3. ver. at verò. Bellarm. l. 1. de matrim. c. 5. in soluti. ad 2. & cap. 7. & 8. Enriquez vocat oppositam sententiam falsam l. 12. de matrim. cap. 2. n. 2. Perez. Petrus de Ledesma. Vega. Corduba. l. 1. qq. q. 25. Pirhing, & pro ea Argumentor primò. Qui prius baptizari petijt, & voluit, si dormiens baptizetur, verum recipit baptismum: similiter baptismus tempore furia susceptus desideratus ante furiam validus est *cap. majores. de bapt. in fine sic definiente: dormientes autem, & amentes. . . . si prius catechumeni extitissent, & habuissent propositum baptizandi, unde tales in necessitatis articulo consuevit ecclesia baptizare. Tunc ergo characterem sacramentalis imprimis operatio, cum obicem voluntatis contraria non invenit obsistentem. Ergo similiter si misso Procuratore dans mandatum*

datum in somnum incidat, dum procurator nomine suo contrahit, valere matrimonium. Subl. atqui matrimonium validum præciso peccati lethalis obice causat gratiam. ergo dormiens & matrimonium conficere, & rem sacramenti suscipere valet.

88. Argumentor secundò ex praxi totius Ecclesiæ: passim enim post Tridentinum celebrantur matrimonia per procuratores somno aliisque indulgentibus principalibus, essetque in Ecclesia error intolerabilis tot matrimonia irrita censere. ergo matrimonium à dormiente per procuratorem initum per omnia positis requisitis de jure legitimum est. Unde Tridentinum irritat clandestina matrimonia, quæ semper Ecclesia DEI abhorruit, & punivit, ut constat ex Decreto Trident. Sed Ecclesia nunquam censuit clandestinum, nec punivit matrimonium per procuratorem contractum publicè non obstante somno aut alijs distractionibus mittentis procuratorem, imò illud approbavit *cap. fin. de Procur. in 6.* Ergo cum Tridentinum non irritat hujusmodi matrimonium, legitimum censetur.

89. Imò si quis mandatum dedit, sed consensum finxit, tempore tamen, quo procurator ejus nomine contrahit, habet verum & sincerum consensum, valet matrimonium, quia pro illo tempore, in quo sacramentum

conficitur, adest consensus, qualis pro tali tempore desideratur. Unde sit quocunque intermedio tempore dissensus, nil refert, dummodò adsit consensus tempore, quo celebratur matrimonium. Eniq. l. II. matrim. cap. 1. n. 2. Sanchez.

90. Ad argumentum primum oppositæ sententiæ *æ. Neg. maj.* quia etiam alia sacramenta ut baptismus, Pœnitentia, & Absolutio, ac etiam Extrema Unctio possunt recipi à dormiente, quia ea vigilans desideravit. Vel aliter, si libet *Neg. conseq.* disparitas est: in alijs siquidem sacramentis ex voluntate instituentis actio omninò personalis est, ita, ut nullatenus per substitutum valeat exerceri: secùs autem in matrimonio, quod aliorum contractuum naturam sapit, & sequitur, quare actio personalis in ipso non est omninò personalis, nisi in hoc sensu, ut nulla alia persona præter contrahentes per internuntium verè conficiat, & in se recipiat sacramentum.

91. Ad confirmationem *Neg.* iterum paritatem, quia verba *baptizo Te* sunt verba præcisa, & de necessitate sacramenti, & hinc oportet, ut designent individuum præsens; matrimonium autem potest per quæcunque verba, vel signa internum consensum explicantia contrahi, ideòque non requiruntur adeò præcisa, ut dirigantur ad individuum præsens localiter.

92. Ad

92. Ad secundum dico, non esse inconveniens dormientem lethaliter delinquere, aut gratiam recipere ratione consensûs in vigilia habiti, atquè ita dormiens potest mereri, & peccare per verum actum moralem ante somnûm elicitem, ut contingit in eo, qui volens martyrium subire dormiens à Tyranno occiditur, permanet namque habitualiter prompta voluntas, non retractata per somnum. Et fateor teneri Principalem esse in gratia sub culpa mortali tempore, quo Procurator contrahit nomine ipsius, quia tunc recipit verum sacramentum.

93. Ad tertium R. non sufficere, conclusum est ab universa Theologia, intentionem habitualement, aut interpretativam, excepto matrimonio in quibusdam casibus. Imprimis intentionem habitualement ex una parte contrahentium sufficere certum est in casu, quo matrimonium contrahitur per procuratorem, vel internuntium: eo enim tempore, quo altera pars cum procuratore consentit, altera pars principalis conficit, & suscipit sacramentum sola intentione habituali etiam dormiens, vel tunc nihil cogitans de sacramento, sed consensum actualement tunc supplente procuratore. Deinde multorum Doctorum, & propè communior est sententia, matrimonium conditionatum, scilicet con-

tractum sub conditione suspensiva de futuro, impleta ea conditione perfici absque novo consensu absoluto, primo consensu habitualiter solum permanente, licet usque dum cognoscatur conditio impleta, matrimonio uti non possint. Ratio est, quia Christus Dominus matrimonij contractum elevans ad dignitatem sacramenti quo ad essentialia contractus nil immutavit, atqui contractus sola intentione habituali essentialiter perficitur. ergo.

94. Ad quartum. Merito laudantur contrahentes per Procuratorem, si postmodum ipsimet iterum matrimonium renouando consensum ineant tum ad tollendos scrupulos, tum ad supplendum priorem ex alia causa fors defectuosum consensum: quia quamvis cætera sacramenta nequeant repeti manente eadem materiâ, & formâ, hoc autem in matrimonio speciale est, cum sit contractus, ejusque naturam, & condiciones retineat, potest ea parte, quâ contractus est, cæterorum more sæpius iterari. Ex his

95. Deduco, & pronuntio Matrimonium à Meurisse per procuratorem celebratum cum Ludmilla validum, legitimum, ac indissolubile, & non obstante alto sopore, quali eo tempore correptus, quo Procurator celebrabat matrimonium, ex meritis Christi

obtinuit feliciter sublato peccati mortalis obice gratiam sanctificantem & matrimonialem.

96. Sed pro exacta præsentis controversiæ discussione incidenter nota. Contractus omnes, qui consensu perficiuntur, seu peraguntur, possunt inter absentes contrahi *L. 1. in fine ff. de contrab. emp.* adeoque etiam per alium, seu procuratorem, qui cum sit quasi minister, & domini instrumentum, ipse dominus per illum consentire censetur, & dicitur per *reg. juris. 72. in 6.* qui facit per alium, est perinde, ac si faciat per se ipsum. Requiritur autem, ut procurator habeat speciale mandatum ad ineundum, & contrahendum matrimonium, siquidem causa matrimonij ardua censetur propter periculum facile inde resultans, si minus provide contrahatur: nec sufficit mandatum generale, in quo expressis quibusdam particularibus, & specialibus addatur clausula generalis: & *alia omnia*, quia illa comprehendit solum specialia similia non autem majora expressis, cujusmodi est causa matrimonialis *Gloss. hic v. speciale.* Prætera requiritur, ut in mandato exprimat certam ac determinatam personam, cum qua matrimonium contrahendum est, v. g. *constituo Julium Procuratorem meum ad contrahendum matrimonium meo nomine cum Ludmilla*, nec sufficit generaliter ad contra-

hendum cum quâcunque, quia juxta *l. generale. 34. ff. de ritu Nupt. generale mandatum in nuptijs non sufficit, nisi mandanti ratihabitio sequatur*: ratio est, quia ad substantiam matrimonij requiritur, ut contrahentes in certam & determinatam personam mutuò conveniant consentiântue.

97. Requiritur secundò. Quod quamvis Procurator ad negotia constitutus liberè possit alium procuratorem denominare, & substituere: in casu tamen matrimoniali non potest alium deputare, nisi expressè in mandato id contineatur *cap. procurator*. Ratio est, quia in causis & negotijs gravibus, & arduis censetur electa fides, & industria personæ, & ideo negotium alteri committi non potest. Tenetur ergo per se mandatum exequi

98. Requiritur tertio. Ut Procurator ad matrimonium contrahendum constitutus interposita à Domino revocatione mandati, etiam à procuratore ignoratâ, illud non valeat contrahere, quod est speciale in procuratore dato ad contrahendum matrimonium, cum aliàs regulariter non valeat revocatio procuratoris ad negotia, nisi pervenerit ad notitiam ejusdem: ratio petitur ex jure canonico: quia in alijs contractibus jus potest supplere defectum consensûs contrahentium, & sine consensu illorum dominium re-

rum, vel jura transferre; at verò ad essentiam & substantiam matrimonij contrahendi requiritur verus & formalis consensus mutuus contrahentium, qui per jus positivum suppleri nequit, utpote minorem authoritatem respectively ad authoritatem Instituentis Christi Divini Legislatoris. ergo si hic deficiat ex parte unius principalis contrahentis propter revocationem mandati procuratorij, non potest matrimonium à procuratore revocato contractum esse validum. Imò apposito etiam juramento à Principali de non retractando mandato Procuratori dato ad contrahendum, postea tamen revocato, non obstante juramento tenet revocatio, & matrimonium defectu consensûs à Procuratore contractum nullum est, quamvis revocans perjurus fiat, & puniri debeat.

Controversia II.

De alienâ violentiæ libidine, quam in oppresso corpore mens invita patitur.

Species facti ex D. Augustino
L. 1. de Civit. cap. 19. Lucre-

tiam matronam nobilem veteremque Romanam pudicitiae magnis efferunt laudibus. Hujus corpore cum violenter oppresso Tarquinij Regis filius libidinosè potitus esset, illa scelus improbissimi juvenis Marito Collatino, & propinquo Bruto, viris clarissimis, & fortissimis indicavit, eosque ad vindictam constrinxit. Deinde foedi sceleris in se commissi ægra atque impatiens se peremit. *Queritur. Adultera hæc, an casta, judicanda?*

99. Anteresolutionem sciendum. Quod pudicitia sit animi virtus, comitemque habeat fortitudinem, quâ potius quælibet mala tolerare, quàm malo consentire decernit: nullus autem aut fortis aut magnanimus in sua potestate habet, quid de sua carne fiat, sed tantum quid annuat mente, vel renuat.

100. Dico. Nobis in hoc tam nobilis fœminæ hujus exemplo castitatem esse laudandam, quæ se nullo adulterino maculavit consensu : si enim vi & violentiâ petit conjugalispudicitia, profectò pudicitia virtus animi non erit, nec ad ea pertinebit bona, quibus bene vivitur, sed potiùs numerabitur in bonis corporis, qualia sunt vires, opes, pulchritudo, sana integrâque valetudo. atqui inter hæc bona nullatenus collocanda est pudicitia, pro qua, ne amittatur, etiam cum periculo corporis laboratur, ut facti species docet. ergo pudicitia animi bonum est, quod etiam vi oppresso corpore non amittitur. Hinc permanente animi proposito, per quod etiam corpus sanctificari meruit, nec ipsi corpori aufert sanctitatem violentia alienæ libidinis, quam servat perseverantia continentiae.

101. Deinde citatus S. Doctor controversiam laudatè concludit. *Egregiè quidam ex hoc veraciterque declamans ait: mirabile dictu, duo fuerunt, & adulterium unum admisit. Splendidè atque verissimè, intuens enim in duorum corporum commixtione unius inquinatissimam cupiditatem, alterius castissimam voluntatem, & non quid conjunctione membrorum, sed quid animorum diversitate ageretur, attendens, duo inquit, fuerunt, & adulterium unum admisit.*

102. Instabis. Vi, aut fraude rupto virginali claustro amittitur in virgine gloria puritatis, & castitatis integræ. ergo similiter aliena violentiæ libido in oppresso corpore destruit integram matrimonij castitatem. Respondeo Neg. utrâmq; positionem: pro integra in prima positione castitate perorat illud S. Lucie Virginis, & Martyris ad Paschasium divinitus inditum documentum: *si invitam jusserû violari, castitas mihi duplicabitur ad coronam*, hoc ipsum firmat casu, & egregia resolutione Magnus Hipponensis Præsul l. 1. de civit. cap. 18. *Obstetrix virginis cujusdam integritatem manu velut explorans, sive malevolentia, si inscitiâ, sive casu, dum inspicit, perdidit. Non opinor quenquam tam stultè sapere, ut huic perisse aliquid existimet de ipsius corporis sanctitate.*

103. Instabis secundò. Sponsa de futuro, quæ vi opprimitur, legitimè rejicitur à sponso, ne ejus maritali amplexu veniat fruenda, docet cap. Raptor. cav. xxvii. q. 2. *Raptor penitentia publicâ mulcetur. Rapta verò, si eam sponsus accipere noluerit, & ipsa eidem crimini consentiens non fuerit, licentia nubendæ alij non negetur.* ergo aliena violentiæ libido inficit sponsam. R. Neg. conseq. non enim amittitur corporis sanctitas manente animi sanctitate etiam corpore oppresso. Sed quod

quod jura libertatem sponſo poſt raptam ſponſam, etiam in vitam, faveant, procedit ad maturè conſulendum amori mutuo, ſuum ſponſus carnalibus immerſus deſiderijs in caſu commiſſi raptûs ab alieno proco in ſponſam minimè reflecteret, quanquàm acciden- ti compateretur, quale apud virum alienum à carnalibus illecebris non deturpat ſponſam invitam.

104. Quare Chriſtianiſ fœminis in capti- vitate compreſſis, alieni ab omni cogitatione ſanctitatis ne inſultent, ſufficit, quod in præ- claris Lucretiæ laudibus dictum eſt, duo fue- runt, & adulterium unus amiſit. Conclu- dit controverſiam citatus S. Aurelius. Quod
 ” ergo ſe ipſam, quoniam adulterium pertu-
 ” lit, etiam non adulterata occidit, non eſt
 ” pudicitæ charitas, ſed pudoris infirmitas :
 ” non hoc fecerunt fœminæ chriſtianæ, quæ
 ” paſſæ ſimilia vivunt: tamen nec in ſe ultæ
 ” ſunt crimen alienum, ne aliorum ſcleri-
 ” bus adderent ſua; ſi, quoniam hoſtes in
 ” eis concupiſcendo ſtupera commiſerant,
 ” illæ in ſe ipſis homicidia erubescendo com-
 ” mitterent. Habent quippe intus gloriam
 ” caſtitatis, teſtimonium conſcientiæ, ha-
 ” bent autem coram oculis DEI ſui laudem,
 ” nec requirunt ampliùs, ubi quid rectè fa-
 ” ciant, ne devient ab authoritate legis
 ” divinæ. Con-

Controversia III.

*An Orbi catholico Licitus
sit Polygamiae usus?*

S*Pecies facti.* Cognovit David, quoniam confirmasset eum Dominus regem super Israël, & quoniam exaltasset regnum ejus super populum suum Israël. Accepit ergo David adhuc concubinas, & uxores de Jerufalem, postquam venerat de Hebron: natiq̄ue sunt David, & alij filij, & filia. Lib. 2. Reg. cap. 6. v. 12. & 13. Quæritur. Num homo catholicus licitè possit simul habere plures uxores?

105. Ante resolutionem nota. Contractus matrimonialis dat potestatem corporis pro potestate alterius Corporis respectu Carnalis copulæ, taliter, quod in præfato contractu reperiatur propriè commutatio, quâ vir commutat Corpus suum in Corpus mulieris, commutatio autem respicit æqualitatem rerum commutatarum in ordine ad finem secundum rectam rationem. Notanter autem hic dicitur in ordine ad finem, quia non solum sunt respiciendæ res commutandæ quo ad perfectionem ipsarum rerum, sed debent aspici respectu alicujus finis, quod clarum est: nam lapis in entitate sua est melior pane, non tamen melior ad finem, nempe ad sustentationem, siquidem lapides omnes non possunt auferre famem ut panis. dicitur amplius secundum rectam rationem: puta, quia commutatio instituta est ad rectum superioris velle, nam à DEO sic est institutum Matrimonium, quod esset unus pro una: nec est dicendum, quod fiat injuria alicui, quia omnia sunt sub potestate legislatoris, nempe DEI, hoc determinantis.

106. Dico primò. Usus Polygamie homini Evangelico Catholico lege divinâ, & naturæ prohibitus est.

107. Pro lege divinâ vetante hujusmodi usum Probatum unicâ sed maximâ auctori-

tate

tate concilij Tridentini agnoscentis legem
divinam Sef. 24. Can. 2. *Si quis dixerit licere
Christianis plures simul habere uxores, & hoc
nulla lege divina esse prohibitum, anathema sit.*

108. Pro lege naturæ prohibente Prob.
secundò decreto Nicolai 1. ad consulta Bul-
garorum cap. 5. *duas tempore uno habere uxores
nec ipsa Origo humana conditionis admittit.*
Accedit ratio. Mulier de lege naturæ pro-
pter incertitudinem prolis, cujus plurimam
requirit certitudinem natura, nequit habere
simul, & semel plures maritos. ergo de ea-
dem lege naturæ neque vir plures uxores.
Consequencia patet ex primo legis naturæ
principio, quæcunque vultis, ut vobis fa-
ciant homines, & vos facite illis. atqui mu-
lier ordinatissimè vult unum duntaxat ma-
ritum. ergo similiter maritus rectâ ratione
debet unam tantum velle mulierem: & hinc
conformiter ad hanc naturæ legem promul-
gatum est, quod *vir adharebit uxori suæ, non
uxoribus: & quod erunt duo in carne una,
non tres, aut plures* Gene. 2. cap.

109. Confir. Matrimonium inducit stri-
ctam commutationem corporum, quâ vir
suum Corpus tradit uni uxori, & uxor suum
Corpus transfert in potestatem unius viri.
ergo si uxori de rigore justitiæ commutativæ
non sit liberum traducere potestatem sui

Cor-

Corporis in plures maritos, nec marito potestas erit suum transferre Corpus in plures uxores. atqui justitia commutativa fundatur in puncto legis naturæ. ergo. Sed pro plenaria hujus confirmationis notitia, & solutione oppositorum argumentorum.

110. Nota subtilis Doctoris Scoti præclaram in 4 d. 33. q. 1. Doctrinam §. quantum ad primum. Corpus viri est majoris valoris quam Corpus mulieris, quia pro eodem tempore idem vir potest plures fœcundare, quam eadem mulier possit à viris concipere: quantum ergo ad istum finem de stricta justitia videtur bigamia licita, ut vir cum tot Corporibus mulierum Corpus suum commutet, quot potest fœcundare, eo modo, quo est eis possibile fœcundari, & hoc quo ad finem officij. Quantum ad secundum finem, qui est pro statu naturæ lapsæ, scilicet pro fornicatione vitanda, æqualis valoris sunt Corpus viri, & mulieris, ideo de stricta justitia pro statu naturæ lapsæ considerando contractum istum, ut est ad utrumque finem, requiritur commutatio unius Corporis. Addit prætera citatus Doc. Quod completio justitiæ in ista commutatione non est nisi ex auctoritate superioris instituentis, vel approbantis talem commutationem, quia etsi res aliquæ sint inferiorum dominorum, tamen

com-

commutatio earum licita, & iusta, talis, vel talis determinatur à legislatore, & multò magis in proposito, & de corporibus in comparatione ad legislatorem DEUM: ipse autem instituit pro omni statu etiam innocentiae regulariter istam commutationem debere fieri unius cum una, in hoc ergo completa est iustitia.

III. Dico secundò. Cum aliquibus antiquis Patriarchis post diluvium divina Providentia dispensavit, ut plures haberent uxores, puta, cum Abrahamo, Jacobo, Davide, & alijs, ut liquet ex facti specie, & pluribus sacrae scripturae locis. Quod autem DEUS providè his, & alijs suam dispensationem promulgaverit, demonstrat iterùm Profundus Scotus: quia bonum majus conveniebat ex revocatione prohibitionis de non ducendis plurimis uxoribus, quàm ex ipsius prohibitionis obligatione, & observantia: quia erat tunc necessitas multiplicandi genus humanum ad cultum divinum, puta, quia pauci erant cultores DEI, quia in sola successione eorum mansit vera fides, & cultus divinus. ergo pro tunc rationabile fuit dispensare, ut unus commutaret Corpus suum pro pluribus Corporibus mulierum ad majorem multiplicationem cultorum DEI, quae sine hac dispensatione non fieret, ut praesumi-

sumitur de Abraham, & quibusdam alijs Patri-
tribus.

112. Obi. In ijs, quæ circa obligationem
juris naturalis versantur, DEUS non dispen-
sat. sed Polygamia est contra jus naturale.
ergo in ea DEUS cum Patriarchis non dispen-
savit. Respon. ex cit. Doctore. Disg. Ma. Quæ
circa obligationem juris naturalis strictè
sumpti versantur, DEUS non dispensat Con,
Ma. quæ circa obligationem juris naturalis
laxius sumpti versantur, DEUS non dispen-
sat Ne. Ma. Ad Mi. dico : quod quædam
sint tantùm consona legi naturæ, ut Mono-
magia, & in his DEUS dispensat, deducitur ex
lib. Exod. cap. 12. v. 36. *Dominus autem de-
dit gratiam populo coram Egyptijs, ut commoda-
rent eis, & spoliaverunt Egyptios.* ergo pari
ratione DEUS dispensare potest, ut unus plu-
res sibi jungat uxores, idem enim Dominus
est bonorum fortunæ, ac corporum.

113. Instabis. Nunquàm ista bigamia po-
tuit esse licita. ergo in ea DEUS nunquam
dispensavit. Prob. Antec. Vir habens plures
uxores tollit jus unius uxoris, cui persæpe
obligatur reddere debitum in remedium vi-
tandæ fornicationis, siquidem dum una uti-
tur, altera privatur jure suo. Sed tollere
jus proprium, & debitum nunquam est lici-
tum. ergo nunquam ista bigamia potuit ef-

se licita. Respon. Quandoquocunque aliquod ad duos fines ordinatur, ad magis principalem, & minus principalem, quilibet secundum rectam rationem debet velle aliquid perdere de fine minus principali ut finis magis principalis perfectiori modo habeatur: sed sic est, quod Matrimonialis contractus ordinatur ad istos fines, nempe ad prolem procreandam, tanquam finem magis principalem, & ad fornicationem vitandam, ut finem minus principalem, quælibet mulier debet velle, ut aliquid diminuatur de fine minus principali, ut magis principalis servetur: & tunc non fiebat injuria alicui uxori, quia tunc quælibet mulier tenebatur velle aliquid perdere de fine minus principali, ut finis magis principalis perfectiori modo habeatur. Unde in forma scholastica Neg. Anteced. & probationis Ma.

114. Pro hac posteriori positione deduco primò. Nunquam in lege veteri aliquis habuit duas uxores licitè, nisi ex speciali divina relaxatione de ista lege, quæ erat unius cum una: & quando præfati SS. Patres habuerunt plures uxores (quibus utebantur non ad carnis delectationem, sed ad procreandam prolem, & educandam ad cultum divinum) non acceperunt eas nisi ex divina dispensatione, & relaxatione: unde quando

Abra-

Abraham accepit Agar, hoc fecit ex speciali permissione DEI. Et hinc Lamech ille in veteri Testamento, qui primò induxit bigamiam, graviter peccavit, siquidem non fecit ex divina dispensatione.

115. Quærit incidenter subtilis Doctor Scotus, An unquam fuerit licita Biviria, seu uni mulieri plures viri? & respondet nunquam: quia mulier habitans cum multis raro concipit. ergo ex primario naturali fine, qui est ad procreandam prolem, implicat hic Matrimonialis contractus unius foeminae cum pluribus viris. Deinde neque esset ad vitandam fornicationem, finem alterum, & minus intentum, quia unus sufficit uni.

116. Pro lege Catholica deduco secundò. Nullus in lege nostra absque ingenti peccato duas uxores simul habere potest, sive aut per Bellum, aut Pestem accedat manifesta virorum penuria, sive amplior Fidei propagatio, nisi specialis fieret relaxatio, seu revocatio, & dispensatio immediate à DEO: & post promulgatum Evangelium similem dispensationem inducere non valet summus Ecclesiae Pastor sanctissimus Papa, quia mandavit DEUS, ut tantum sint *duo in Carne una* Matth. 19. Ex his.

117. Infertur primò. Polygamus excoꝻmunicandus est, sic Cau. 24. q. 3. *An non districtè*

ultione feriendus es, qui in duabus uxoribus adulterium Lamech imitatus esse dignosceris? quod Dominus non nisi post septuaginta septem generationis suo salutifero adventu deleverit. Nicolaus Papa ad Regem Lotharium.

118. Infer. secundò. Polygamus est infamis: quoniam in Matrimonijs contrahendis non juris effectus, sed animi destinatio attenditur, unde illum committatur infamia, qui duas simul uxores habet. cap. Nuper à nobis. De Bigam. non ordi.

119. Infer. tertio. Polygamus, qui, ut secundum Matrimonium contraheret vivente prima uxore mentitur, seu mutat nomen, præter pœnas à jure Canonico ordinatas, damnandus est ad triremes in perpetuum: quod si ad hoc reperiatur inhabilis, fustigandus est, & damnandus ad carceres in perpetuum: Urban. VIII. in appen. Constit. 37. Magnum in Christo. Hæc Canones benignè, sed quid leges? consulantur Civilistæ, nobis enim non licet occidere quenquam.

APPENDIX PRACTICA.

De Relaxatione, seu Dispensatione voti Castitatis.

120. **T**Orquet frequentissimè ex promptitudine Spiritûs elicitedum aut verû, aut vero & indubitato affine seu conterminû votum castitatis eos, quorum caro redditur infirma, & minùs potens ad resistendum carni, & sanguini, ac incipiunt fatali quoddam mentis cruciatu nunc in cælibem, nunc in conjugalem statum suam reflectere mentem: hinc in eorum solatium, & Confessariorum directionem præsentem synopticè subnecto appendicem.

121. Dispensatio porrò voti in genere nil aliud est, quàm totalis condonatio obligationis voti impertita ab habente potestatem ex ratione justâ, & causa rationabili. Per totalem condonationem obligationis dispensatio fecernitur à commutatione, quæ non tam condonat, quàm veriùs debitum unum in aliud transigit, commutat, seu transfert. Prætera ut valida, & DEO placens sit dispensatio voti, requiritur in dispensante habilitas, seu potestas legitima: quare

122. Ordinaria dispensandi potestas in votis in ordine quo ad totam Ecclesiam jure divino residet in summo Pontifice respectu omnium votorum tum solemnium, tum simplicium, ac etiam juratorum: deinde in Episcopis respectu suorum subditorum circa omnia vota, quæ à summo Papa non sunt reservata. Demum Prælati majores Religionum (qui quasi Episcopali respectu suorum Religiosorum gaudent jurisdictione) eandem potestatem habent in suos Religiosos, quo ad dispensationem votorum, quam habent Episcopi in suos. Doctrina hæc notæ, & indubitati juris est, proinde in ea probanda non immoror.

123. Justæ, & rationabiles causæ dispensandi in votis sunt sequentes. Utilitas Ecclesiæ. honor DEI. Utilitas gravis voventis. Fragilitas ejus admodum periculosa. Levitas. Inconsideratio. Inconstantia. Timor. Animi perturbatio in vovendo. Lapsus frequens, aut certò præsumptus. Monentur tamen suis titulis dignissimi Patres Confessarij, ut rarò dispensent in toto, sed studeant aliquam aliam obligationem ad tempus juxta prudens eorum arbitrium imponere.

124. Vota Papæ reservata sunt sequentia quinque, nempe Vota Castitatis integræ, & perfectæ: Religionis approbatæ: Peregrinationis

tionis ad Limina Apostolorum, aut Compostellam, aut Jerusalem. Posteriora quatuor missa facio, solumque impræsentiarum ea pertracto, quæ votum castitatis concernunt, & sapiunt.

125. Dico Primò. Confessarij Ordinum Mendicantium, & qui cum illis participant, habent potestatem delegatam dispensandi in omnibus, & quibuscunque votis castitatis (dummodo hoc votum castitatis non sit omnimodum, & perpetuum) sæcularium undequaque venientium, & in quibuscunque alijs, solaque illa quinque numero 124. recensita ab eorum potestate excipiuntur. Ita Concessit Eugenius IV. in quadam Bulla, quam refert Bordo. Tom. 1. Ref. 15. n. 2. Paulus III. Societati Jesu Bulla, quæ incipit *cum inter cunctas §. nec non vota*. Hanc sententiam tenet torrens Theologorum, & Canonistarum. Atque Privilegium hoc amplissimum non tantum oracula vivæ vocis concedunt, sed etiam firmiter roborant Bullæ relatæ. Sicque ex hac Pontificum gratia.

126. Deducitur primò. Regulares possunt dispensare in votis non fornicandi: sacros Ordines suscipiendi: non petendi debitum: non nubendi. Ratio horum efficax est: quia hæc vota omnimodam, seu integram castitatem non includunt: nam qui

vovet non fornicari, non promittit per votum integram castitatem, cum ei stante hoc voto liberum sit transire ad nuptias. Qui vovet suscipere sacros ordines, non vovet simpliciter castitatem, seu castitas non est principale, & primarium hujusmodi voti objectum, seu intentum, quia castitas est tantum accessoria Ordini sacro. Qui vovet non petere debitum, non vovet simpliciter castitatem, quia potest, & tenetur reddere conjugii debitum non habenti hoc votum. Qui vovet non nubere, si post tale votum fornicetur, nullo modo peccat contra votum non nubendi sed tantum contra præceptum Decalogi *non machaberis.*

127. Secundò. Votum virginitatis, quo vovens virginitatem nil aliud sibi præfigat, & intendat, nisi solam claustrum integritatem, & non ipsam virginitatis virtutem, à Regulari confessario omninò est dispensabile: quia qui vovet virginitatem sub sola integritate claustrum servanda, effracto claustrum non amplius obligatur hoc voto.

128. Tertiò. Valet dispensatio voti castitatis temporalis, ut emissum ad annum, vel aliud tempus limitatum: simile enim votum non est simpliciter votum castitatis, quale perpetuitatè requirit, ut præterquam à summo Pontifice, ab alio reddatur in dispensabile.

129. Quartò. Si quis voveat perpetuam castitatem adjectâ conditione v. g. si de morbo convaluero, antequam convalescat, potest Regularis in tali voto dispensare: quia tale votum nec absolutum est, nec ante adimpletam conditionem actu obligat: nec eo usque votum completum, & perfectum defini-ri potest, conditio enim nil ponit in esse.

130. 5tò. Si quæ taliter voveat perpetuâ castitatem, si hic sponsus me deseriverit, aut à contractu sponsalicio resilierit, perpetuam in honorem DEI servabo castitatem, sic voveo, sic promitto: aut voveo me Religionem ingressuram, potest Regularis ante resiliationem, aut Religionis ingressum à Religio-nis. aut castitatis voto similem liberare: ratio est, quia voluntas tunc non est absoluta, sed conditionata, quam usque ad conditio-nis adimpletionem non curat Papa.

131. Sextò. Stante rationabili causa liberum est confessario Regulari dispensare in voto pœnali castitatis, seu quod in pœnam futuri peccati est assumptum, v. g. voverit quis se castitatem servaturum, postquam in peccatum fornicationis lapsus fuerit. Moveor in hoc casu ad dictandam dispensationis facultatem bina juris ratione. Reservationes enim sunt stricti juris, & odiosæ, consequenter strictæ interpretationis, & tanquam odia

restringendæ. Deinde ut votum castitatis censeatur Papæ reservatum, illud esse debet absolutum, & plenum. atqui præfatum in casu votum non est absolutum, sed ab eventu contingenti, & voluntate secundùm quid pendens, ergo minimè reservatum Papæ.

132. Septimò. Quando votum est disjunctivum, v. g. voveo, & promitto vel perpetuam castitatem vel perpetuum Jejunium, à quolibet Regulari participante in privilegijs est dispensabile, siquidem taliter vovens potestatem habet eligendi alterutrum, electo Jejunio potest confessarius ab hoc dispensare, & consequenter tunc ad perpetuam castitatem non obligabitur.

133. Octavò. Quando quis post factum simplex votum castitatis perpetuæ, & integræ in facie Ecclesiæ validè sed illicitè contraxit matrimonium, & consummavit, ut debitum valeat exigere, & petere, aut Episcopus, aut Regularis Confessor cum illo dispenset: imò quamvis matrimonium necdum consummasset, alteruter in finem consummationis poterit dispensare: & quidem voventi castitatem necessaria est dispensatio, postquam stante voto contraxit matrimonium, sed illud nondum consummavit: quia votum tum petendo, tum reddendo violatur. Ratio hujus necessariæ dispensationis est: quia
cum

cum Ecclesia tale matrimonium prohibeat, censetur non velle, ut in voto dispensetur; quia tamen tale votum matrimonium non dirimit, censetur velle sic junctis providere. Verum hæc voti dispensatio minimè est absoluta, & directa, sed respicit tantùm petitionem & exigentiam debiti conjugalis: qui enim castitatem simpliciter vovit, semper ad illam obligatur servandam saltem in habitu, mortuam namque conjugæ votum ex habitu reviviscit in actum: atque hanc post mortem alteriùs conjugis voti reviviscentiam tenentur confessarij voventi conjugi promulgare, & ejusdem observantiam inculcare. Sic cum alijs Bordon. Tom. 1. Ref. 15. num. 31. Trull. in Decal. lib. 2. cap. 2. dub. 4. Addit noster Emanuel Rodericus Quæst. Canonic. & Regul. Tom. 1. Quæst. 63. art. 2. Possunt dispensare Fratres Minores ad petendum debitum post contractum matrimonium cum ijs, qui ante matrimonium emiserunt votum castitatis, juxta concessionem Sancti Pij V. factam die 28. Octobris Anno Domini 1569. prout refertur in compendio societatis, Tit. Dispen. §. 8. Et hujus concessionis dat testimonium Veracruz in suo compendio conjugatorum art. 5. de simplici voto folio mihi 102.

134. Hæc de castitate ante matrimonium DEO promissa, quæ sequuntur, resolvunt,
dubia

dubia emergentia circa castitatem post consummatum matrimonium elicitam : & quamvis matrimonium consummatum destruat gloriam virginæ castitatis, non tamen impedit amplexum castitatis ut virtus est, seu continentia sancta, & salubris ab omnibus venereis, quam conjuges consummato etiam matrimonio liberè vovere possunt ; proinde quando uterque mutuo consensu per modum contractus continentiam perpetuam vovit, hoc votum reservatur Summo Pontifici, quia absolutum est, & perpetuæ castitatis, & obligat prorsus ad non petendum nec reddendum debitum, quare in ejus dispensationem Regularis Confessarius authoritativè non se ingerat, cum nullum dispensandi privilegium pro hoc perpetuæ continentiam voto habeat, sed oportet, ut recurrat pro dispensatione ad altiora tribunalia nempe sacram Pœnitentiariam, aut in casu periculi gravis in continentiam ad Ordinarium. Ita Sanchez.

135. Sed Regularium delegata auctoritas ad dispensandum in voto continentiam se extendit. Primo. Quando conjuges illi mutuo consensu, & per modum pacti solam continentiam ad tempus vovissent : cum id castitatis votum sit temporale, & consequenter non reservatum.

136. Secundò. Quandò alter conjux absque consensu alterius conjugis vovet continentiam, quia hoc votum non est omnimodæ, & integræ castitatis, cum defectu consensûs, seu licentiæ alterius conjugis ad non reddendum debitum obligare nequeat: prout definit cap. Nosse. xxx. q. 1. *Pertinet autem ad ingens uxoris exitium, quæ habens odio virum, vel infirmitatem ejus non considerans, quasi causa pietatis operatur impietatem, maxime cum Apostolus præcipiat: nolite iniquè fraudare invicem, nisi ex consensu ad tempus ut vacetis orationi, & iterùm revertimini in idipsum, ne tentet vos sathanas propter incontinentiam vestram. ergo si non ex consensu utriusque conjugis hoc factum esse probatur, non fraudentur invicem sed revertantur in id ipsum.*

137. Tertio similiter dispensabile est continentiaæ votum, quandò castitatem alter solus sed de alterius licentiâ vovit: cum hoc votum non sit omnimodæ continentiaæ, sed partis, siquidem eo non obstante tenetur vovens reddere debitum.

138. Sed pro hoc, & præcedente voti casu Nota. Quando vovens continentiam perpetuam animum concepit ingrediendi Religionem approbatam, nequit Regularis Confessor in eo voto dispensare, poterit tamen dispensare ad petendum debitum: & mortuo

tuo altero conjuge plenariè in vovente riviviscet continentiaë, & Religionis ingrediendæ obligatio.

139. Quarto. Quando uterque conjux seorsim cum licentia alterius continentiam (non tamen per modum contractûs, & reciprocaë conventionis, nempe facio, & voveo continentiam perpetuam, ut itidem facias, & voveas continentiam perpetuam) vovet, hoc votum dispensabile est: quia non est integræ, & perfectæ continentiaë, cum neuter à redditione debiti liber censetur.

140. Quinto. Si conjuges per modum contractûs vovissent castitatem hâc lege, seu conditione, ut si soboles, quam tunc habent, obiret, possent uti matrimonio, aliàs non: stante rationabili causâ dispenset Confessarius sic conditionatè voventes, nondum adimpleta conditione: quia, ut dictum est supra, absolutum votum reservatur Pontifici, & nullatenus conditionatum.

141. Sexto. Similiter valet dispensatio voti hâc conditione modificati: si DEUS nobis hoc beneficium concesserit, ut habeamus prolem, promittimus in debitam gratiarum actionem perpetuam continentiam: ratio est, quia conditio de futuro, quæ revera suspendit consensum, efficit, ne votum sit absolutum,

tum, consequenter non reservatum. ergo subjectū potestati delegatæ residenti in Confessario Regulari.

142. Dico secundò. Regulares impellente justâ, & rationabili causâ possunt dispensare in juramentis, quæ cadunt super materiam voti castitatis (quæ Papæ reservatur) etiamsi sint absoluta. & perfecta: v. g. Juro per DEUM quod velim ducere in perpetuum vitam undequaque castam, & coelibem. Hæc est Tabiennæ. Navar. Ledesm. quos refert, & sequitur Diana 4. P, Tract. 4. Resol. 96. Ratio est: quia in toto jure nullum prorsus reperitur juramentum reservatum. Nec sequitur: votum castitatis perpetuæ reservatur Pontifici. ergo etiam juramentum de illa materia: nam obligatio voti major est obligatione juramenti, quippe cum omne votum includat juramentum, non tamen e contra omne jusjurandum includit votum; in voto DEUS est testis, & Promissarius, in juramento solummodo testis rei promissæ, ergo cum reservatio sit odiosa restringenda erit ad vota, & non amplianda ad juramenta pura, maximè dum agitur de commissa alicui potestate dispensatoria: quia cum dispensandi potestas conceditur, nulli fit præjudicium, nisi soli concedenti, qui potestatem suam totam, vel ejus partem communicat: nec ex parte

parte ejus, cui conceditur, reperitur aliquod odium, ac proinde tanquam Principis beneficium est latè interpretanda juxta cap. olim. de verb. signif. benè vero reservatio juranti odiosa est, consequenter restringenda. ergo votum omnimodæ, & perfectæ castitatis manet reservatum supremo Ecclesiæ Principi, seu Pontifici, sed non sic reservabitur ejusdem juramentum duntaxat, seu solitarium juramentum castitatis absque ejusdem voto expresso.

143. Dico Tertio. Regulares dispensare possunt in voto castitatis non perfectæ, & integræ, habente adjectum juramentum in sui confirmationem. Ita concessit Gregorius XIII. Societati Jesu in Bulla, quam refert Bord. Res. 15. n. 25. & tenent Bosius. Portel. Rodriquez. Ratio est. Quod concessio majori, censeatur quoque adnexum minus concedi, *cui enim licet, quod est plus, licet utique, quod est minus* juxta Regulam juris in 6. quinquagesimam: & iterum *accessorium naturam sequi congruit principalis*. Reg 42. atqui majus est votum, & minus juramentum votum est principale, juramentum accessorium. ergo qui auctoritatem habet in eadem linea obligationis dispensandi in voto castitatis non integræ, poterit pariter dispensare in juramento accedente tale votum.

144. Horum casuum resolutio tedam dat prudenti confessario ad religiosè, & audacter decernendum in similibus casibus quotidiana experientia plurimis. Et quæ traduntur de dispensatione, à fortiori practicanda erunt in commutatione: ita ut omnia & similia prædicta vota castitatis (excipe perfectam, & integram promissam castitatem, & reliqua quatuor vota reservata) sæcularium undequaque venientium valeant Regulares isti alia pia opera commutare. Ita concessit per Bullam Eugenius IV. Benedictinis: & Paulus III. Patribus Societatis Bulla n. 125. citata: & postea Gregorius XIII. extendit hoc privilegium teste Lezana Tom. 1. cap. 19. n. 23. per Bullam ad vota juramento roborata: dummodo eorum commutatio in alterius detrimentum, & præjudium non fiat.

145. Dico Quarto. Omnes prædictas dispensationes, quas Regulares facere possunt ratione suorum Privilegiorum, & potestatis delegatæ sive in juramentis, sive in votis (exceptis quinque reservatis) sive in exigendo debito conjugali, extra confessionem sacramentalem valet impertire. Sic Laymann, Diana. 3. Part. Tract. 1. Resol. 10. Bord. Tom. 1. Resolut. 6. n. 24. Rodriquez. Portel. in dubijs Regularium verbo confessor. Nec obstant verba Privilegiorum ex Bulla citata Pauli III.

Cum inter cunctas data Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris die 3 Julij Anno 1545. Pontificatûs sui anno secundo: possint quorumcunque utriusque sexus fidelium, ad eos undique accedentium confessionibus diligenter auditis, &c. non obstant inquam, quia ibi, & alibi concedunt summi Pontifices absolutio- nem à peccatis, & absolutio- nem à juramen- tis, votis, &c. ita quod absolutio à peccatis non possit dari nisi auditis eorum confes- sionibus, absolutio autem à votis, &c. extra possit conferri: verba enim illa secundum terminos juridicos debent intelligi, ut jure disponitur, absolutio- nem à peccatis in Sacra- mento Pœnitentiæ indulgendam, absolutio- nem verò in votis, juramentis, censuris, &c. extra sacramentum posse condonari: dein- de quod postea absolutio non valeat pro foro externo, & contentioso, nisi à Judice recipiatur.

P A R S IV.

De Impedimentis dirimentibus in particulari.

Pertractatis, quæ circumstant matrimonium, Bonis progredior explanare controversias in jure magis arduas pro partè hac, quæ intitulatur de impedimentis dirimentibus: horum legitima introductio pronuntiatur bona lex, unde omnia vegeta sunt, & in finem supernaturalem erecta, socij digni, optima proles, & in totum orbem ab ea recti mores, Illa honestatis in toro fulgentis argumentum efficax: nec unquam magis libidinosa judicia nostra torquemus, quàm ubi remota libertate solùm ante oculos honestum stetit, ex quo magna generantur, nempe homo, sacra res. Hinc Ecclesia catholica in suo solemnissimo Tridentino Concilio luxuriantes in judicijs suis Novatores Sess. 24. can. 4. anathemate ferit, & explodit eorum vanum destruendi impedimenta dirimentia molimen: *Si quis dixerit, Ecclesiam non potuisse constituere impedimenta matrimonium dirimentia, vel in ijs constituendis errasse: anathema sit.* Congruentia horum

impedimentorum est, aut ex parte contractus; aut ex parte contrahentium; aut ex parte solemnitatis: Si ex parte contractus, cum matrimonium debeat esse undequaque liberum, libertati autem adversatur *Error*, *Vis*, *Raptus*, tria impedimenta erunt contra libertatem contractus: ex parte contrahentium erunt impedimenta dirimentia. *Impotentia*, *Servitus*, *Ordo*, *Votum*: alia sunt respectu certarum personarum *Cognatio*, *Crimen*, *Honestas*, *Affinitas*, *Cultus disparitas*: ex parte solemnitatis requiritur necessaria Parochi, & duplicis testis presentia.

APPENDIX INTERIACENS.

De notitia nullitatis Matrimonij, ejusque remedio, nempe procurandâ Dispensatione.

I. PRIMò. Conjux nullitatis Matrimonij conscius, quod sciat priorem maritum vivere, sub reatu Adulterij nec reddere, minus petere audet debitum Matrimoniale: sic definit sacra scriptura I. ad Corinth. 7. *His, qui Matrimonio juncti sunt, precipio non ego, sed Dominus, uxorem à viro non discedere: & ad Rom. 7. Mulier vivente viro obligata est legi.*

gi. ergo. *vivente viro vocabitur adultera, si fuerit cum alio viro.*

2. Sed dato, quod conjux sit dubius de transitu ex hoc mundo alteri⁹ conjugis, num is ad secunda vota licitè transire valeat? Casum hunc pertractat cap. Dominus. de secundis Nuptijs, quod constituti quidam Catholici in captivitate Saracenorum absque debita certitudine de obitu alterius conjugis secundas nuptias contraxerint, re delata ad Lucium III. summum Pontificem ita respondit, cui summæ decisioni nos quoque stamus. *Sanè quod quidam ex vobis (nondum habitâ obeuntis conjugis certitudine) contraxerint: id vobis respondemus, ut nullus amodò ad secundas nuptias migrare præsumat, donec ei constet, quod ab hac vita migraverit conjux ejus. Si verò aliquis, vel aliqua hætenus non servavit, & de morte prioris conjugis adhuc sibi existimat dubitandum, ei, quæ sibi nupsit, debitum non denegat postulanti, quod à se tamen noverit nullatenus exigendum. Quod si post hoc de prioris conjugis vita constiterit, relictis adulterinis complexibus ad priorem conjugem revertatur.*

3. Ex quibus verbis liquet, quod introductum decretum Pontificium loquatur solummodò de secundis nuptijs ab aliquo conjuge contractis, qui necdum erat certus de prioris conjugis morte, sed anceps seu

dubius verb. grat. ob absentiae diuturnitatem, aut periculosum navigium &c. quo casu quamvis talis contrahendo Matrimonium peccet mortaliter, quia Sacramentum Matrimonij exponit periculo nullitatis, cum tamen de morte alterius non constet certo, & jam sit constitutus in alio Matrimonio, potest in eo perseverare, ac innocenti conjugii debitum petenti reddere, sed illud exigere vicissim, seu petere dubius nullo modo potest, donec vel de morte prioris conjugis, aut de ejus vita constiterit, quo posteriori eventu, nempe in casu vitae prioris conjugis obligatur posteriorem dimittere, & priorem repetere, & in hoc non est remedium aliud.

4. Secundò universaliter. Coniux occulta nullitatis contractus Matrimonialis conscius v. g. quod sciat praesentem esse affinem, nec propter vitanda scandala, nec timorem cujuscunque pœnæ civilis, aut Canonicae, quinimo nec propter vitandam ipsam mortem stante, & perseverante impedimento diremte potest perseverare in illo Matrimonio, nec petere, nec reddere debitum absque mortali peccato, sic decisio Pontificia cap. literas. de Restitut. Spoliat. *Qui consanguinitatis habet notitiam, nec exigere debitum contra conscientiam, nec solvere teneatur, quoniam si secus egerit, aedificat ad gebennam.*

Ratio

Ratio efficacissima etiam est: quia alias fornicatio aliquandò esset licita, nempe ad vitandum vitæ, vel famæ periculum, quod est erroneum. ergo. Prob. Antec. Fornicatio est accessus ad non suam. atqui impedimenti conscius accederet ad non suam. ergo accessus hujusmodi esset verissima fornicatio, à qua fugere jubet Paulus, *fugite fornicationem* 1. ad Corinth. 6.

5. Oppones. Tale Matrimonium ex parte ignorantis impedimentum est validum, quò quoque imperturbatè manere debet in jure petendi debitum, & alter reddendi. ergo. R. Neg. Antec. pro utrâque parte: quia sicut Matrimonium ita & jus illud nullum est. Nec ignoranti bona fides suffragatur, quippe cum juxta Canonizatum Canonistarum axioma contractus Matrimonialis claudicare non debeat, proinde Matrimonium ex una parte scienter nullum, erit quoque ex parte ignorantis nullum, consequenter jus inde resultans vanum.

6. Oppones secundò. Occultus peccator publicè exigens sacramentum v. g. sacram communionem ei ab Ecclesiæ Ministro dari debet: constat ex facto Christi Domini, qui Judæ Proditori sacrilego sanctissimum suum corpus, & sanguinem coram turba duodena non denegavit, sed misericorditer por-

rexit. ergo similiter ignoranti impedimentum nullitatis matrimonij exigenti debitum alter occultè conscius impedimenti reddere obligatur. R. Neg. conseq. disparitas ducitur ex utriusque jure: occultus siquidem peccator adhuc manet in juridica possessione famæ suæ integræ, quæ per denegationem sacramenti publicè petiti lædi minimè debet; at conscius impedimenti etiam occultissimi nullum prorsus jus in actum conjugalem habet: hinc illum nec reddere, nec exigere absque mortali fornicationis peccato potest.

7. Opponestertidò. Ex duobus malis minus est eligendum cap. duo mala. dist. 13. ubi habetur *duo mala licet sint omnino cautissimè præcavenda, tamen si periculi necessitas ex his unum perpetrare compulerit, id debemus resolvere, quod minori nexu noscitur obligare.* Sed minus malum est reddere debitum accedente mandato Ecclesiæ quàm negare, hoc enim est crimen inobedienciæ, ex quo gravia scandala, & fortè uxoricidium sequerentur, fornicatio autem est minus malum, nam licet sit intrinsecum malum admittere fornicationem, non tamen permittere: imò ad evitanda gravia damna, & mala aliquandò licitè permittitur. Quamvis ergo non liceat conjugi scienti impedimentum petere debitum, quod est facere fornicationem, licebit tamen

tamen ipsi reddere, quod est permittere. R. cit. cap. intelligendum esse de malis pœnæ. Quod si loquatur de malis culpæ, non est intelligendum de ijs, quæ sunt intrinsecè mala, quia talia in nullo eventu sunt licita, ut est Mendacium, Fornicatio, Adulteriû, &c. sed de illis, quæ sunt extrinsecè mala, seu per prohibitionem, & talia aliquando sunt licita v. g. omittere sacrum, frangere Jejunium, non dicere Breviarium, &c. ad evitandam aliquod grave damnum: quia cum Ecclesia non sit noverca sed pia mater in his circumstantijs non obligat: primi generis mala ideo sunt prohibita, quia in se mala; secundi verò generis ideo mala, quia prohibita, & interdicta. Ad illud de admittere, & permittere fornicationem dico, permittere in alio, quando rationabiliter non possum impedire, licitum esse, nec est hoc facere: permittere autem in se ipso est, illicitum, ut in proposito contingeret.

8. Oppones Quartó. Factum scripturæ, quod enervat superius adductam rationem. *Principium loquendi Domino in Osee: & dixit Dominus ad Osee: vade sume tibi uxorem fornicationum, & fac tibi filios fornicationum.* Osee. 1. cap. ergo accessus ad non suam non est intrinsecè malus, consequenter in aliquo casu licitus. R. Neg. utramque conseq. Ad fa-

ctum S. Scripturæ dico ex Aug. l. 22. contra
 faustum. Jræneo. Hieronymo : quod Osee
 licitum fuerit assumere sibi eam, quæ antece-
 denter erat fornicaria mulier, quam sumpsit
 sibi non ad usum tantum, sed etiam in verum
 matrimonium, & in conjugem : unde copu-
 la illa, quæ ex se alioquin erat fornicaria, &
 illicita, sub ea circumstantia, quod Deus re-
 rum omnium, & corporum Dominus dederit
 sibi in corpus illius, perinde ac conceditur
 à consensu mutuo matrimoniali, desijt esse
 fornicaria, & evasit licita ac honesta. Vel
 verò Oseas mulierem fornicationibus inte-
 grè deditam, seu insignem fornicariam, vel
 publicum scortum legitimo contractu copu-
 lavit sibi, & duxit in uxorem, quæ postea
 Osee fiebat uxor legitima, & non manebat
 fornicaria, nisi denominatione extrinseca ab
 eo, quod antè fuerat : & hoc sufficit, ut filij,
 licet ex legitimo matrimonio procreati, vo-
 centur *filij fornicationum*, id est, filij matris,
 quæ antea passim habebatur fornicaria, &
 publica meretrix, quale nomen à *publica* me-
 retrice non detergitur apud populum etiam
 subsequente matrimonio. Frustra ergo Græ-
 ci (quibus id attribuit Doctissimus Al-
 phonsus à Castro) ex hoc textu nituntur
 colligere, fornicationem jure naturæ non
 esse illicitam. Unde generaliter assero, nun-
 quam

quam fore licitum cuicumque conjugii scienti in validitatem contractûs matrimonialis reddere debitum conjugii petenti, minùs exigere, accedente etiam quocumque commodo, aut periculo, pereat mundus, & fiat justitia.

9. Quæres. Quibus modis juvari possit conjux conscius impedimenti dirimentis, quod sine infamia, aut vitæ periculo detegerere nequit, vel si detegeret, probare non potest, sed compellitur aut per Excommunicationem, aut alia media ad cohabitandum, & reddendum debitum? R. à DD. varia hujusmodi proponuntur remedia: primò, ut fugiat in locum, ubi scandala cessant: secundo, ut Religionem ingrediatur: tertio ut cohabitaret cum conjugio tanquam frater cum sorore. Optimum remedium censeo, & judico, ut petatur dispensatio. Quare

10. Quæ de formulis dispensationum dicenda essent, ab alijs in praxi Romanæ curiæ expertis traduntur integris voluminibus, exceduntque nostrum intentum: proinde brevem pro hoc remedio subnecto directionem in obsequium eorum, qui tribunali sacramentali præsunt Judices: addo quoque consuetas formulas, quibus supremæ sacre Pœnitentiariæ, vel alijs Episcopalibus tribunalibus in casu urgentis necessitatis species facti transcribi poterit.

II. Ubi itaque ejusmodi casus intervenerit spectans ad sacrum tribunal, laborabit Confessarius, ut Pœnitens rem sincerè aperiat. Observabit deinde, & circa matrimonium inquiret, quale sit impedimentum, an occultum, an de contracto, an de contrahendo matrimonio agatur? Item de votis, quam ob causam petatur dispensatio: & an illud impedimentum etiam ipsis personis sit occultum, vel tantùm ex una parte cognoscatur, vel si ex utraque parte, non, aut deductum ad forum contentiosum. Circa censuras observabit genus censuræ, circumstantias, genus personæ, an vir, vel scœmina, laicus, vel clericus? v. g. circa irregularitatem examinabit an ex delicto, & quali, an ex defectu, & quali, an ex homicidio, mutilatione, & quali. Habita igitur totius causæ exacta notitia, scribatur casus breviter, & mittatur Eminentissimo Domino. S. R. E. Cardinali Pœnitentiario, significando viam, per quam responsum sit mittendum hoc modo.

Titulus ad extra.

Eminentissimo, & Reverendissimo Domino, Domino Sac. Rom. Eccl. Cardinali Sanctissimi Domini Clementis Papæ XI. supremo Pœnitentiario.

ROMÆ.

Titulus

Titulus in ipsa epistola.

Eminentissime, & Reverendissime Domine,
Domine S. R. E. Cardinalis.

12. N. Contraxit matrimonium cum muliere, cujus matrem antea carnaliter cognovit, conscius, vel inscius impedimenti, quod occultum est. Quare cum absque scandalo separari non possint: humillimè supplicat pro remedio. Quam gratiam DEUS, &c.

13. N. Mulier emisit votum castitatis perpetuæ: sed cum adsit, vel futurum esse prævideat periculum incontinentiæ: humillimè pro dispensatione ad effectum nubendi supplicat. Quam gratiam DEUS, &c.

14. N. Sacerdos contraxit irregularitatem ex homicidio occulto ab eo, ob talem, vel talem causam, clam, tali modo patrato, vel procurato in persona laici, ab eo tempore non abstinuit ab exercitio Ordinum, vitandi scandali causa, vel ne se proderet: sive abstinuit, sed cum diu absque scandalo abstineri non possit: humillimè supplicat pro remedio. Quam gratiam DEUS, &c.

15. Obtenta dispensatione formula sequenti eandem Confessarius Pœnitenti dispensando promulget: *Absolvo te à peccatis tuis, &c. Et eadem auctoritate declaro Te in dicto matrimonio manere, & debitum conjugale reddere posse, & debere nec non dispensò Tecum,*

*ut idem debitum etiam exigere licitè valeas in
Nominè Patris, & Filij, & Spiritus S. Amen.*

16. In procurandis similibus dispensationibus benè observetur, ut casus in omni claritate proponatur, & nunquam specificetur individuum. Et si continget Rescriptum sacrae Pœnitentiariæ emanare, confessarius replicet, triplicet petitionem. Simili modo, si opus esset, scribat ad sacram Pœnitentiariam pro absolutione casuum Bullæ Cœnæ.

17. Extincto per gratiosam dispensationem impedimento, vel alio modo cessante v. g. quia prior conjux ex hoc mundo transijt, requiritur essentialiter ad valorem præsentis Matrimonij utriusque novus consensus. Sic D. Thomas. Scotus. 4. d. 35. q. un. Ratio est: quia prior contractus erat nullus, & invalidus ex utraque parte propter impedimentum dirimens. ergo ut sit validus debet renovari, *non enim firmatur tractu temporis, quod de jure ab initio non subsistit* Reg. Juris. 18. Et quod initio vitiosum est, non potest tractu temporis convalescere. Hæc autem renovatio fieri debet cum revelatione impedimenti, licet non causæ, nec coram Parocho, & testibus, nisi timeatur scandalum, & deserito conjugis ab altero conjugè, quo casu absque revelatione impedimenti posset fieri renovatio contractus
hoc,

hoc, vel simili modo: *Scio charissima, aut ebarissime, quod me ames, & ego te taliter, ut si non essemus Matrimonio juncti, vellemus ad-huc conjungi, & sic visne me habere conjugem casu quo fuisset aliquod impedimentum inter nos & illo respondente volo.* Possent etiam alter conjugum impedimentum nullitatis alteri revelare, dicendo se non consensisse in Matrimonium prius, quod verum est, quia contractus fuit nullus, unde potest appellari non consensus, sed prudenter hoc modo uti deberet. Agat itaque Confessarius Doctorem prudentem, & providum in occurrentia hujusmodi casus, & suggerat eos modos pro officij sui discretione, qui novum consensum ex utraque parte inducent, & suadeat, si expedire judicaverit, ut eliciatur seu procuretur etiam inter liberaliora sobria tamen pocula, aut inter honestos amoris actus, quippe cum sic pars altera felicius, & facilius ruet in externum novum consensum, cujus cura committitur plenarie prudentiæ, & discretioni Confessarij. De his videat Lector plura apud Sanchez l. 2. de Matrim. d. 36. ubi etiam eruditè probat, illam renovationem contractus minimè debere fieri coram Parocho, & testibus necessariò.

APPENDIX ALTERA.

De Rescriptis sacræ Pœnitentiariæ.

18. **S**ánchez, Rodriquez, Portellus viri clarissimi una cum alijs quibusdam hujus Appendicis statuuntur Cynosura practica, quorum methodum, & Doctrinam saluberrimam utraque manu amplector, & laudo. Sed, antequam scitu necessaria proferam, expedit, ut percipiatur pro foro conscientie sacræ Pœnitentiariæ Consueta dispensationis forma.

19. " Leander Miseratione Divina Tituli
 " S. MARIE trans Tiberim Presbyter Cardi-
 " nalis Colloredus, Discreto viro Confessori
 " Magistro in Theologia, vel Decretorum
 " Doctore ex approbatis ab Ordinario per-
 " latorem presentium ad infra scripto spe-
 " cialiter eligendo, salutem in Domino. Ex
 " parte mulieris presentium nobis oblata pe-
 " titio continebat, quod ipsa alias Matrimo-
 " nium publice in facie Ecclesie contraxit,
 " & successive consummavit cum viro, a
 " cujus filio se antea carnaliter cognosci pas-
 " sa fuit. Cum autem sicut eadem petitio
 " subjungebat dicta latrix impedimentum ex
 " præ-

præmissis proveniens, quod occultum est,
 in dicto Matrimonio remanere nequeat
 absque sedis Apostolicæ dispensatione,
 ideo ad evitanda scandala, quæ sequerentur,
 & pro suæ conscientia quiete cupit à
 præmissis, de quibus plurimum dolet, absolvi,
 secumque desuper dispensari. Quare supplicavit
 humiliter, ut sibi super his de opportuno remedio
 providere dignaremur. Nos igitur, qui Pœnitentiariæ
 Domini Papæ curam gerimus hujusmodi supplicationibus
 inclinati Auctoritate Apostolica specialiter nobis
 concessa Discretionis tuæ committimus, quatenus si est
 ita dictam latricem, auditâ prius ejus Sacramentali
 confessione, ac sublatâ occasione amplius peccandi
 cum dicti viri filio à quibusvis sententijs,
 censuris, & pœnis Ecclesiasticis, quas propter
 præmissa quomodolibet incurrit incestu, & excessibus
 hujusmodi absolvas hâc vice in forma Ecclesiæ
 consueta, injuncta ei pro modo culpæ gravi
 pœnitentiâ salutari, ac Confessione Sacramentali
 semel quolibet mense per tempus arbitrio tuo
 statuendum, & alijs injunctis, quæ de jure fuerint
 injungenda. Demum dumodo impedimentum præfatum
 occultum sit, & aliud Canonicum non obstet,
 cum eadem latrice, ut dicto viro de nulli-

tate prioris consensùs certiorato, sed ita
 caute, ut latricis delictum nusquam de-
 tegatur, Matrimonium cum dicto viro, &
 uterque inter se de novo secretè ad vitan-
 da scandala præmissis non obstantibus con-
 trahere, & in eo postmodum remanere
 licitè valeant, misericorditer dispenses:
 prolem susceptam, & suscipiendam exinde
 legitimam decernendo in foro conscientiæ
 & in ipso actu Sacramentalis Confessionis
 tantùm, & non alio modo, ita quod hujus-
 modi absolutio, & dispensatio latrici in fo-
 ro judiciario nullatenus suffragentur &c.
 Ex hac forma pro praxi sequentes paragra-
 phos observa.

20. Primus est omnibus dispensationibus
 fermè communis: *Discreto viro Confessori Ma-
 gistro in Theologia, vel Decretorum Doctore ex
 approbato ab Ordinario*: qui in delegato exi-
 git duplicem necessariam qualitatem. Pri-
 ma est, ut sit universitatis alicujus Doctor in
 jure Canonico; aut Magister seu Doctor in
 sacra Theologia: solent enim in quibusdam
 universitatibus promoti ad Doctoratum
 Theologiæ vocari Magistri, in alijs Doctores.
 Secunda est, ut Confessarius ad causam di-
 spensationis delegatus sit ab Ordinario ap-
 probatus, & jurisdictionatus.

21. Utraque qualitas sub nullitate actûs

requiritur in delegato, & prima in omni stricto, & proprio sensu, adeò ut licet quis esset Doctor duntaxat juris civilis, aut alius doctissimus sive lector, sive Professor, sive publicè docens, & legens, sive jam examinatus, & approbatus licentiatus, nequeat tamen præfatas litteras validè exequi.

22. Sed Lectores ordinis mei Seraphici, ut habet Pr. Reiffensteul in exquisito suo jure Canonico. Appen. de Dispen. §. 9. n. 445. qui post expletam statuto tempore per ordinis generales constitutiones lecturam vocantur, & sunt *Lectores Jubilati*, seu *Emeriti* (non item Generales, minùs non actuales, aut actuales alterius cujuscunque Theologici studij) præfatas litteras sacræ Pœnitentiariæ valent exequi, & dispensare. Sic novissimè per speciale Breve indulfit Innocent. XI. Exponi nobis. 1679. 27. Novembris.

23. Deinde eandem facultatem concessit Gregorius XIII. Inclytæ Societati Jesu sub tenore, & modificatione sequenti. *Possunt Sacerdotes Societatis Jesu designati per Præpositum Generalem, aut de ejus licentia per alios superiores Societatis, & à locorum Ordinarijs approbati, vel approbandi, etiamsi nullo gradu sint insigniti, aperire litteras sacræ Pœnitentiariæ destinatas Magistris in Theologia, vel in jure Canonico Doctoribus, & auditu Confessionibus recurren-*

tium ad ipsos, imposita illis Pœnitentiâ in litteris expressâ vel de jure infligendâ eos absolvere, ac in foro conscientia quascunque sibi verbo, vel scripto commissas absolutiones, dispensationes & pœnitentiarum injunctiões excipere, & exequi. Atque hujus amplissimæ gratiæ redduntur participes Ordinum Mendicantium Generales. Verum compendii Societatis Collector Tit. Confes. §. 2. advertit : quod ad hanc facultatem operiendi litteras, designentur omnes superiores, aliâs approbati, juxta hanc concessionem, & omnes alij confessarij, quos ipsi ad id deputaverint, quæ designatio à superioribus Generalibus debet fieri in alijs Religionibus, ut hâc gratiâ possint gaudere eorum Confessarij, alioquin absque designatione minimè gratiâ illâ possunt frui, & quidquid egerint circa hoc, irritum, & inane erit, tanquam attentatum à non habente legitimam potestatem. Nec designentur nisi docti, & experti Confessarij, ut pote cum sit negotium arduum, & magni momenti, pro cujus terminatione certè specialis industria personæ quærenda est.

24. Quod si dicta sacra Pœnitentiaria commissionem, & inscriptionem sub his terminis expediat : *Discreto viro Confessori ex approbatus ab Ordinario* : quivis approbatus ab Ordinario, vel alius per litteras specialiter de-

deputatus exequi poterit, etsi Doctor non sit.

25. Vigore qualitatis secundæ n. 20. notatæ sufficit, quod Confessarius sit ab Ordinario approbatus, in cujus Diœcesi instituitur litterarum executio. Quæ accipiens litteras sacrae Pœnitentiariæ potest aliam etiã diœcesim, aut Parochiam ingredi, & à confessarijs illius diœcesis, aut Parochiæ absolvi, & dispensari. Imo frequenter expedit, ut procurantes Confessarij hujusmodi dispensationes (eos, qui istis dispensationibus egent) dirigant ad alios Confessarios alterius loci, quia sic aliquando fieri suadet periculum acquirendæ talis qualis notitiæ, aut suspicio ab alijs impedimenti dirimentis: prout ego aliquando fructuosè, & salubriter suasi cuidam, ut me ordinarium alioquin suum Confessariũ deserat, & accedat cum litteris sacrae Pœnitentiariæ à me procuratis alium ad tollendam alijs versantis impedimenti umbram.

26. Demum requiritur, ut Confessarius ab oratore, pro quo dispensationis litteræ sunt emanatæ, ad exequendum eas sit specialiter rogatus, & electus, ut deducitur ex *ly per latorem presentium ad infra scripto specialiter eligendo*. Circa hoc tamen observandum: quod si contingat unum Confessarium à pœnitente electum præfatas litteras exequi nolle, aut

ob austeritatem, & asperitatem pœnitenti displicere, possit pœnitens variare, & alium eligere mitioris, & benignioris opinionis: ita Corrad. lib. 7. cap. 4. n. 72. qui dicit, sæpe interrogatam sacram Pœnitentiariam sic respondisse. Ratio est: omnis quippe commissio sequitur naturam fori, nisi in litteris Commissionis aliter exprimat. atqui forum poli, seu internum non astringit pœnitentem ad opinionem aut sententiam unius Confessarii, sed sinit eligere alium. ergo commissio delegata sinit repudiare Confessarium austum, & eligere alium.

27. Secundus paragraphus est, ut Confessarius verificationem impedimenti indaget: *discretionis tuæ committimus, quatenus si ita est, dictam latricem &c.* Cum proinde hæc dispensandi facultas fieri debeat, & exequi in solo secretissimo conscientie foro, illius fori legibus aptari debet, quæ sunt, ut Confessioni pœnitentis integra fides adhibeatur: & veritatem teneatur investigare Confessarius remotis quibuscunque testibus à solo illo, cum quo dispensabit: nec ad firmandam rei veritatem debet à pœnitente Confessarius juramentum petere, sed credendum est pœnitenti tam pro se, quam contra se dicenti: nec opus est hæc veritatis investigatione, si rei veritas aliundè constet.

28. Notat tamen providè Sanchez : quod Confessarius aliunde certò sciens preces allegatas in ea dispensatione esse falsas, seu preces veritate non niti, seu aliter se habere casum, Confessarius non debet dispensare, quamvis pœnitens eas esse veras dicat, & asserat.

29. Tertius paragraphus est *audita prius ejus Sacramentali Confessione, ac juxta occasionem amplius peccandi cum dixit viri filio* : unde palam est, actum hunc dispensationis fieri debere in ipsa Sacramentali Confessione, prout amplius constat ex eadem littera moderni styli (quanquam in veteri stylo aliter habeatur, & hinc Doctores tempore illo scribentes aliter sentiebant) *in foro conscientia, & in ipso actu Sacramentalis Confessionis tantum, & non alio modo.* Per occasionem peccandi intelligitur proxima, si oratrix v. g. cum filio viri sui sæpius peccaret, aut in eadem domo maneret, quâ de causa Confessarius ante omnia debet mandare pœnitenti, ut occasionem tollat, & ante sublatam occasionem dispensatio non impertiatur. Quod si occasio sublata sit, aut seria emendatio subsequuta ante perceptionem, vel tempore perceptionis litterarum, nullumque amplius periculum subesse advertit Confessarius, dispenset juxta sibi datam facultatem Confessarius in ipso actu Sacramentalis Confessionis. 30.

30. Quartus paragraphus est : *Injuncta ei pro modulo culpa gravi poenitentia salutari, ac Confessione Sacramentali semel quolibet mense per tempus arbitrio tuo statuendum* : intendit, & vult sacra Pœnitentiaria dictatoriâ hâc clausula præter mensuram Confessionem exercendam per annum, aut annos tres, quatuor, aut per totam vitam iuxta arbitrium prudens Confessorij, aliam gravem pœnitentiam debere imponi pœnitenti, & cum hanc non taxaverit Pœnitentiaria iterum prudenti Confessoris judicio relinquitur.

31. Quintus est : *dumodo impedimentum præfatum sit occultum* : atque hæc clausula conditionem importat, quod si impedimentum jam esset notum, aut manifestum, dispensatio pro foro interno foret invalida. Quando autem censeatur impedimentum occultum, traditur Parte 2. n. 76.

32. Sextus demum est : *prolem susceptam, & suscipiendam exinde legitimam decernendo* : dispositio ista gratiosa sequentia confert proli beneficia : primò, quod si Matrimonium in facie Ecclesiæ servatis servandis bonâ fide saltem ex parte unius erat contractum, proles ex eo nata in utroque jure ad omnes juris favores legitimatur. Secundò : si proles fuit concepta ante dispensationem ex Matrimonio utrinque malâ fide celebrato, vi præ-

præfatæ dispositionis pro foro conscientiæ ad omnes juris effectus, tum temporales v. g. adire hæreditatem, percipere legatum &c. tum spirituales, v. g. suscipere sacros Ordines &c. Tertiò: si proles concepta, & nata fuit (excipe prolem natam ex damnato concubitu, quia v. g. prior conjux vivebat) ante Matrimonium invalidè contractum, per subsequenter dispensationem obtentam post Matrimonium contractum invalidè legitimitur quo ad effectus spirituales tantum.

§ 3. Ut proinde Confessarius in foro suo Sacramentali ritè omnia agere valeat, quæ punctum litterarum sacre Pœnitentiariæ concernunt, observet sequentia, quæ per modum recapitulationis do. Primo: an præditus sit qualitatibus ad exequendum requisitis? videat. Secundò: pœnitentem moneat de necessariò instituendâ Confessione. Tertiò: examinet pœnitentem, ac attendat, num preces veritate nitantur. Quartò: mandet pœnitenti, ut occasionem proximam peccandi, si hæc adsit, tollat, & destruat. Quintò: ante dispensationem injungat pœnitentiam gravem, & juxta præscriptum litterarum menstruam Confessionem, vel ad determinatum tempus, vel toto vitæ tempore, prout magis expediens judicaverit in Domino, quamdiu sacra Pœnitentia arbitrio

Confessarij committit, secus, si illa quo ad menstruam Confessionem tempus decernit, sic enim præfinitum tempus punctualiter observandum pœnitenti rigorosè promulgabit. Sextò: absolvat à censuris, & alijs pœnis propter præmissa quomodolibet incurfis. Septimò: dispenset super impedimento in ipso actu Sacramentalis Confessionis. Octavo: sub eodem Confessionis actu decernat prolem legitimam Tusceptam, aut suscipiendam. Nono: doceat pœnitentem circa renovationem contractûs Matrimonialis. Decimò: laniet, & corrumpat litteras sub peccato mortali, & excommunicationis pœnâ, ita ut servire non valeant probationi in foro externo seu contentioso, nec eas in originali servet, minus pœnitenti restituat.

Controversia Prima.

An Confessarius sciens nullitatem Matrimonij, sed à contrahentibus bonâ fide ignoratam, obligetur illam sic contrahentibus promulgare?

Species facti. Brusius homo Rusticus occasione dedica-
tionis

tonis Ecclesiæ Parochialis adit
 Confessarium, peccata sua ne-
 dum præsentia, sed & præterita
 sincerè confitetur: inter præteri-
 ta, & aliquandò jam confessa
 pandit præ reliquis speciale,
 nempe, quod ante annos foro-
 rem uxoris præsentis completè
 carnaliter cognoverit: Confes-
 sario mox incidit impedimen-
 tum dirimens ex copula fornica-
 ria ortum, & quærit in genere à
 Brusio, num præter ipsum pec-
 catum grave alium conscientiæ
 remorsum patiatur? respondit,
 & replicat Brusius: nullum, præ-
 terquam quod doleat de incasta
 vita sua præterita, & spondet,
 se velle impostero unicè dile-
 ctæ uxori suæ adhærere: fluctuat
 in

in animo Confessarius, num Brusio promulgandum foret ex copula fornicaria cum sorore uxoris habitâ enatum impedimentum diuimens, aut meliùs reticendum?

34. Promulgandum iudicat ex ratione duplici. Prima est: Omne peccatum, dum per Confessarium impediri potest, absolute impediendum, & tollendum est. Sed usus Matrimonij cum putatitia conjugè est peccatum fornicationis, & incestus ortum ex fornicariâ copulâ antecederet habitâ cum sorore conjugis præsentis. ergo peccatum fornicationis, & incestus non tantum impedi debet, sed & promulgari impedimentum à Confessario illud animadvertente, ut valeant hujusmodi conjuges ab usu Matrimonij nullius abstinere.

35. Secunda est. Confessarij (sive is proprius sit pastor, sive in audiendis Confessionibus munus proprii pastoris obeat) officium est, instruere pœnitentem. ergo tenetur tollere ignorantiam impedimenti, & occasionem continui peccati incestus.

36. Sed reticendum impedimentum iudicat

cat cum foto 4. d. 18. q. 2. ar. 4. ad secundum. Enrique Ledesma Sanchez. Ratio est primò. Quia nulla lex præcipit actus inutiles, & otiosos. atqui Confessarius monens pœnitentem de impedimento dirimente, ageret actum inutilem & otiosum. ergo Confessarius non obligatur monere pœnitentem de impedimento dirimente. Ma. est certa, quia omnis lex efficax esse debet. Mi. prob. Quia si Confessarius moneret pœnitentem de impedimento, is nec abstineret reddendo, ut probabilissimè præsumitur, nec fors petendo, ut non se prodat de latente aliquo malo negotio, aut perduto amore erga conjugem. ergo Confessarius monens pœnitentem de impedimento dirimente ageret actum inutilem, & otiosum.

37. Secundò. Omnis correctio ad correcti utilitatem instituitur, & cessante spe correctionis ipsa cessat, sic quoque Confessio ad bonum pœnitentis tendit. ergo ubi Confessarius rationabiliter prævidet non secuturum bonum pœnitentis, non obligatur ad illud procurandum: prout providè præsumere potest, contrahentem bona fide Matrimonij, & impedimenti ignarum post ejusdem manifestationem ab usu Matrimonij haud destitutum.

38. Confirmatur ex cap. Multi. Cau. 2. q.

1. Tolerentur potius, ne perversè malos quisque evitando ab Ecclesia ipse discedens, quos fugere videtur, vinciat ad gehennam. ergo similiter, & à fortiori Confessarius sua monitione, sua correctione non vinciat ad gehennam invincibiliter delitescentem in ignorantia impedimenti, & nullitate Matrimonij, apud quem rationabiliter prævidet, non profuturam suam monitionem, seu correptionem.

39. Tertiò. Quia nulli debemus injicere laqueum. atqui admonere in adducta specie facti nil aliud esset, quàm laqueum, & offendiculum injicere: nam constitutus in bono statu, & bona fide post admonitionem Confessarij transibit in malum & periculosum statum, quia deinceps maritus v. g. impedimenti conscius tenetur potius mortem subire, quàm reddere debitum. ergo.

40. Ad rationem primam pro affirmativa respondeo cum distinctione: omne peccatum, dum per Confessarium impediri potest in bonum ipsius pœnitentis, impediendum, & tollendum est, Con. Ma. secus Ne. Ma. & disg. similiter Mi. sed usus Matrimonij &c. est peccatum fornicationis Materialiter Con. Mi. formaliter Ne. Mi. cum conseq. Prudens itaque Confessarius, dum pœnitentes suos advertit Materialiter tantum peccantes, nempe absque ulla etiam dubitativa reflexione

ne ad malitiam formalem peccati, sinat eos potius delitescere in peccato Materiali, & nil instruat de formali, donec in bonum pœnitentis meliorem nanciscetur occasionem, prout omnem similem occasionem procurare obligatur: quia quando rationabiliter absque bono pœnitentis impedire peccatum non potest, permittat materialiter peccantem in sua ignorantia, quippe cum nemo obligetur ad actus inutiles, & otiosos: sed ab hac doctrina excipe illam obligationem, quâ Confessarius tenetur pœnitentem instruere, monere de ijs, quæ ordinantur ad salutarem & legitimam sacramenti, Pœnitentiæ susceptionem.

41. Ad secundam dico, quando confessarius probabiliter sibi imaginatur instructionem non profuturam, tenetur non instruere, ne peccandi occasionem præbeat his, qui in bono sunt statu, ut habetur c. si quis autem de Pœnit. d. 7. *Si scierem non tibi prodesse, non te monerem*: nam frustra niti, & nil aliud quàm laborando peccatum inducere, extremæ dementiæ est.

42. Deduco. Dum juris, aut facti ignorantia invincibilis impedimenti stat absque præjudicio tertij, non obligatur Confessarius admonere pœnitentem, quando nulla inde speratur utilitas: quod verum esse censeo, non

non tantum, ubi contractum est jam matrimonium, sed etiam ante illud contractum: si enim confessarius animadvertat laborare pœnitentem ignorantia impedimenti, & probabiliter credat, quod monitis non acquiescet, aut nec fidem adhibebit, & læsâ conscientia nihilominus matrimonium contrahet, aut sine difficultate magna, vel scandalo à contrahendo matrimonio non desistet, prudenter confessarius aget, si taceat matrimonij nullitatem.

43. Limita tamen primò. Si pœnitens dubius interroget confessarium, tunc enim pœnitenti tenetur aperire veritatem, ne taciturnitatem confessarij pœnitens in suum assumat favorem. Sed quando solus est scrupulus Theologicè sumptus, potest confessarius tacere, vel respondere, ut deponat scrupulum: quia scrupulus non tollit bonam fidem.

44. Secundò. Nisi ex ea taciturnitate prævideatur malum communitatis, aut boni publici: in tali enim casu tenetur confessarius admonere: quia bonum commune præferendum est privato, licet ex ea admonitione nullus speretur fructus.

45. Tertiò. Obligatur tamen Confessarius suaviter, & sapienter tractu temporis inducere media remediante impedimentum, semper tamen salvo contrahentium bono, & remoto omni scandalo. Con-

Controversia II.

*An invincibiliter ignorant
ti impedimentum dirimens possit
Confessarius præcipere, ut reddat
debitum?*

S*pecies facti*; Brusius idem
(qui in præcedenti contro-
versia) stante impedimento di-
rimente, sed ab Ipso penitus
ignorato fataliter incidit in di-
scordiam cum adamata conju-
ge, & ut eam amplius reconci-
liationis spe privet ad tempus,
recusat reddere uxori per
actus implicitos petenti de-
bitum: Brusius ab uxore accu-
satur confessario: cui alioquin
notum est impedimentum diri-
mens matrimonij, ac orat, ut

maritum Brusium pro sua authoritate compellat ad reddendum.

46. Sotus & cum ipso alij 4. d. 18. q. 2. art. 2. tenent, non posse confessariũ monere pœnitentem prædictum, ut reddat, sed tantũ in genere debere dicere: conjuges teneri ad reddendum debitum.

47. Prob. Confessarius scit matrimonij nullitatem, & hâc stante reverà conjux non obligatur reddere debitum. ergo confessarius præcipiens, ut reddat, mandat fornicationem, quæ intrinsecè mala est. Confir. Non licet complacere in actu intrinsecè malo, quanquàm excusato propter ignorantiam, qualis est iste. ergo neque hujuscemodi actũ potest præcipere confessarius.

48. Prob. secundò. Nequit confessarius præcipere Parocho simoniacè promotò, sed ignorata à Parocho simonia, ut exercent beneficium ratione collati beneficij. ergo neque præcipere poterit conjugì, quanquàm impedimentum ignoranti, ut reddat matrimonij debitum.

49. Sed Corduba. Sum. q. 189. punct. 1. Ledesm. 2. p. 4. q. 8. art. 4. dub. 10. ad finem. tenent affirmativam. Prob. Pœnitens ex de-

decisione præcedentis controversiæ relin-
quendus est in sua ignorantia, & bonâ fide,
cui notum alioquin est, quod lethaliter pec-
cet absque sufficienti ratione non reddendo
debitum. ergo Confessarius obligatur præ-
cipere redditionem debiti, dum prudenter ju-
dicat reticendum impedimentû. Et certè non
satis assequor, quid inter hæc distet, dicere in
genere: conjuges teneri reddere debitum;
vel maritus tenetur reddere debitum,
ergo si in genere monendi sunt conjuges de
obligatione matrimonij, quæ partim consistit
in petitione, & redditione, obligandus etiam
erit in particulari hic maritus alioquin recu-
sans absque ratione debiti redditionem.

50. Ad argumentum primum oppositum
respondeo Neg. Confessarium præcipere rem
formaliter malam, quanquam materialiter
talem, sed rem suppositis circumstantijs oc-
currentibus, & concurrentibus debitam.
Deinde: complacentia in actu materialiter
malo, & propter circumstantiam ignorantia
excusato tunc illicita est, quando actus ille
nec attentis circumstantijs honestari potest,
secus dicendum est, quando honestatus, de-
bitusque est.

51. Ad secund. Argumentum Neg. Conse
Disparitas lata est: nam simoniacè promotus,
DEO, propter crimen læsæ Divinæ Majesta-
tis, & Homini injurius est, consequenter

monendus de sua simoniaca promotione, ut desistat ab exercitio officij; at impedimentum ignorans, & versans in bona fide manet in pacifica juris sui possessione. ergo petens debitum turbari non debet (cum inde nulli fiat injuria) in redditione correspondente.

§ 2. Deduco, & dico: obligandum esse poenitentem in proposita specie facti non obstante nullitate matrimonij, sed invincibiliter ignorata, & solummodo a confessario cognita, ad reddendum debitum: & ut advertit Henriquez l. 6. de Poeniten. c. 27. n. 5. minime mentiri Confessarium dicentem, Brusium esse suae praesentis uxoris conjugem, cum talis communi aestimatione, & reputatione sit, sicut verum dixit Beatissima DEI Genetrix Lucae 2. *Ecce Pater tuus, & Ego dolentes quarebamus Te*, cum tamen Sanctus Joseph non esset verus Pater, ut fides certissime docet, sed sola communi reputatione, & opinione.

§. I.

ERROR.

Prima species facti ex Bonacina de Imped. Matrim. q. 3. p. 3. n. 4. Titius contrahit de praesenti

fenti cum Bertha, quam putat esse Catharinam, quâ cum celebrarât sponsalia, Sed ita est habitualiter dispositus, ut non tantum contraheret cum Bertha, si illam sciret (& forsan libentius) sed etiam indicet hanc suam intentionem : ducerem Bertham locô præsentis (ita errore ductus) Catharinæ, si nossem hanc esse Bertham. Quæritur. *An error iste obsit contractui matrimoniali Titij cum Bertha ignorata, licet præsentis?*

Secunda species facti. Titius contracturus matrimoniû cum Caij primogenita, vult prius illam inspicere, num sit formosa, sibi que placeat. Verum quia primogenita Caij est deformis,

locò illius ostenditur secundò-
 genita formosa, vel alia alterius
 hominis filia, quæ illi formosa
 videtur, & placet. Postmodum
 Titius contrahit matrimonium
 cum primogenita Caij, non ad-
 vertens, an sit illa, quæ prius sibi
 fuerat ostensa: non enim pote-
 rat advertere, quia fortasse velo
 tecta erat, vel quia celebravit
 matrimonium per procuratorẽ,
 vel quia aliam ob causam non
 advertit. Sic Bonacina. Quæ-
 ritur. *An, ubi advertit defor-*
mem Lyam Titius, error talis
eum liberet à matrimonio velut
irrito?

53. Prima species facti notat errorem
 alium esse *personæ*, seu circa substantiam,
 alium notat secunda species facti circa *qua-*
litatem, seu accidens. Dixi *personæ* seu sub-
 stantiæ:

tia: nam alia ratio est in hoc sacramento, atque alijs, in quibus ratio personæ præscindere, & præscindi potest à substantia sacramenti v. g. si confirmas, baptizas, aut ungis Petrum, quem putabas Joannem: nam cum in matrimonio spectetur traditio corporis, & personæ ad societatem individuum; & præterea de essentia hujus sacramenti est contractus seu consensus personalis ipsorum contrahentium, facile apparet personam non posse præscindi à substantia.

54. Secundò deducitur errorem alium esse *antecedentem*, seu qui dat causam contractui, v. g. dum ideo Bertha ducitur quia nobilis, quia formosa, quia dives, multò magis si explicitè apponatur talis conditio: aliù se habere *concomitanter*, seu incidenter in contractù; quod fit, quando contrahens nõ ita libenter, alacriter, aut promptè contraxisset, si error fuisset detectus. His notatis.

55. Suppono primò ut comuniter receptù, per errorem *jure naturæ* dirimi matrimoniù, quoties error versatur circa substantiam, Ratio ex L. si per errorem ff. de Jurisd. *nihil est magis contrarium consensui quam error.* & L. cum testamentum. *Errantis nullus est consensus:* hinc sic formo argumentum. Jure naturæ nullo contractu obligor, nisi in quem consentio, aut quo obligari volo. atqui er-

rans circa substantiam non consentit. ergo. Hinc matrimonia etiam inter infideles cum hoc errore contracta esse nulla, deducitur: cum etiam hi subjaceant juri naturæ.

56. Suppono secundò. Non omne illud pertinere ad substantiam rei, cujus ignorantia hic & nunc dat causam contractui: quia dum v. g. nunc consentis in divitem non consenturus, si forte divitem nactus non fuisses, nolitio, quæ re ipsâ non existit, sed solum fuisset extitura, non ponit, neque tollit obligationem, sed solum posuisset, aut sustulisset: Sic Testator, si fortè filium dilapidaturum arduè parta prævidisset, non instituisset hæredem; si tamen instituit, testamentum valet. Quod si tamen error circa tale accidens sit, cui contrahens intentionem suam primariam defacto alligavit, & ad illud ita adstrinxit, ut absolute non contrahat, nisi cum, & sub tali qualitate licet accidentali: vel ut benè pro regula ponit Haunoldus Tr. 8. l. 2. si sit tale prædicatum, licet accidentale, ad quod ex communi hominum sensu vel dispositione legis præsumitur saltem implicite, & virtualiter restricta intentio Contrahentium, contractus vitiatur.

57. Nunc de errore circa personam in prima specie facti, errorem talem, licet sit circa personam, cum sit tantum concomitans, &
non

non tantum ex dispositione illa habituali, sed etiam formali expressione ejusdem procedat, non invalidare matrimonium probari potest primò. Titius sic consentiens consentit consensu pleno, et libero ac voluntario, ut patet atqui talis consensus est sufficiens. ergo. Mi. probatur: quia error circa Bertham cum dicta expressione non impedit, quin sit consensus absolutus, ut ostenditur ex suarez, & communi apud eundem Bonacinam de Censuris. d. i. q. 2. p. i. n. 20. qui percutit Caium Clericum, credens illum non esse Caium, sed Titium itidem clericum, incurrit excommunicationem, quia error ille non facit ex intentione absoluta percutiendi Clericum Titium intentionem Conditionatam, aut restrictam. ergo etiam in nostro casu.

58. Probari potest secundò. Contractus emptionis, quo Titius v. g. vendat actu equum suum Caio, quem putat esse Terentium, quo cum pactus fuerat, non est irritus, ergo etiam &c. Idem ab alijs instantijs deduciposset. Et demum ex contractu coniugali, Iacob Patriarchæ cum Iija, quam credebatur esse Rachalem: & tamen nemo dicit, dein à Iacobo repudiatam fuisse Iyam. ergo multò minus in casu nostro.

59. At verò errorem dictum in prima specie facti expressum irritare matrimonium,

non obstante quod concomitans sit, seu cum dicta habituali dispositione tenent Auctores communiter apud Sanchez. l. 7. d. 18. n. 6. & apud Bonacinam cit. Alterum verò etiam non obstante actuali expresse hujus suæ voluntatis matrimonium esse nullum sentit Bonacin. cit. n. 4.

60. Probatur quo ad primam partem ex Escobar, & Bonacin. Ad matrimonium legitimum requiritur voluntas, & consensus positivus. Sed error circa personam quam concomitans impedit consensum positivum, & absolutum. ergo. Mi. prob. Quia nihil volitum absolute & positive nisi verè præcognitum, atqui hic non est præcognita Bertha, ergo neque volita absolute. Hinc nego quoque esse voluntarium consensum, licet positive involuntarius non sit: etenim voluntas non fertur determinate absolute; sed conditionate tantum. Quo ad secundam partem probat sic Bonacina. Quia in hoc casu non consentit absolute, sed tantum indicat, quid facturum esset, atqui ad matrimonium valide contrahendum debet fieri consensus in rem determinatam, & absolutam. ergo.

61. Aliud esset, si consensus feratur ita, ut intendat contrahere cum tali persona, *qualifcunque demum illa sit*, cum qua actu contrahit
non

non determinando an Bertha, an Catharina? ratio est: quia in taliter disposito contrahente consensus est absolutus, positivus, actualis. In cujus rei confirmationem adducit Bonacina, quod cit. loco n. 57. apud me, & docet ipse, merito incurri ab eò percussore excommunicationem, qui percutit Clericum putans esse laicum, si sit ita paratus percutere seu sit Clericus, aut tantum Laicus, nam consensus jam est absolutus etiam in Clericum quàm talem: cum sit propositio in sensu suo proprio disjunctiva: hujus autem utraque pars est positiva absoluta.

62. Ad primum argumentum oppositum nego imprimis Ma. quo ad *lij voluntario*, ut dixi in probatione primæ partis, deinde transeat Ma. Neg. Mi. ad ejus probationem dico, eum consensum ferri in non volitam personam, quia in non cognitam. Ad instantiam facilis est responsio, quia ratio, & nervus excommunicationis respicit percussorem Clerici ut talis præscindendo ab individuo, est enim privilegium annexum statui Clericali, cui etiam quævis privata cessio personalis est nulla: aliter res se habet in matrimonio, ut dixi. Certum prætera est apud omnes, consensum debere esse in personam determinatam: quod hic non habetur.

63. Ad secundum. Ad primam instantiam patet ex dictis. Ad secundam dico Jacobi

cobi matrimonium fuisse primitus nullum ob defectum validi consensus: qui tamen consensus cum deinde fuerit aut revalidatus expresse, aut per copulam maritali animo facta, nihil evincit contra presentem casum.

64. Ad secundam speciem facti, ubi agitur de errore in qualitate, haud erit inutile adducere regulas aliquas, quibus dignoscatur, quando nam error in qualitate dirimat matrimonium, sit proinde.

65. Prima ex Perez de Matr. disp. 24. sect. 4. n. 5. Error qualitatis tum involvit errorem personæ, quando illa qualitas determinat actum intellectus, seu intellectum Contrahentis, ut certam omnino, & determinatam personam concipiat, cum qua intendit hic & nunc Contrahere, eamque distinctam ab ea cum qua vult extrinsecum celebrare Contractum v. g. vides duas mulieres alteram sedentem, stantem alteram (ex Tamburino) aisque: *volo contrahere cum hac, qua sedet*: audis ex amico illam esse nobilem, hanc rusticam, aisque: *volo Contrahere* (ex Gobat) cum hac, quæ nobilis est, aio hanc sessionem, hanc nobilitatem esse qualitates quidem, sed in presenti esse signa substantiæ ejus, cum qua vis inire matrimonium; atque adeo errorem, si quis est, redundare in personam.

66. Secunda. Si qualitas sit finis matrimonij, ita, ut matrimonium sit unicum medium ad finem illum assequendum, seu obtinendam illam qualitatem; error talis qualitatis impedit matrimonium. Ratio: quia tunc illa qualitas est primum motivum imò unicum consensus, quod motivum, si fallat, fallat etiam consensus. ergo & matrimonium v. g. conjunctio cum insigni familia, pacis restauratio.

67. Tertia. Quando qualitas ea est, ut formaliter, & expressè dicas Te propterea qualitatē contrahere; aut, si intentionem tuam formaliter & expressè dicas Te propter eam qualitatem contrahere; aut, si intentionem tuam formaliter & expressè ei qualitati alliges; tunc error in tali qualitate annullat matrimonium. Primum tenent Doctores omnes. Secundum Perezcum Pontio, & alij. Ratio utriusque; quia à tali qualitate pendet assensus, seu consensus. His positis

68. Ad præsentem speciem facti videtur Titius invalidè contraxisse matrimonium, primò, quia sponsalia celebrata per dolū dantē causam contractui sponsalitiō sunt invalida. ergo multò magis matrimonia. Secundò Titius censetur intentionem suam alligasse illi formosæ, quam vidit, cui deinde supposita est turpior. ergo non consensit in posteriorem.

69. Respondeo cum citato Bonacin. Matrimonium fuisse validum. Ratio: quia consensus Titij ferebatur in primogenitam, ut supponit casus. ergo per deformitatē, aut per dolum formositatis nihil impediti in consensum potest induci. ergo validē contrahit, licet, si deformem scivisset, fortē non tam promptē consensisset. Et hinc principiū universale statuit Bonacin. n. 5. loc. cit. quia matrimonium cum hujusmodi errore, & dolo celebratum est simpliciter voluntarium quo ad naturam, & rei substantiam. atqui tale matrimonium est validum. ergo.

70. Ad rationes in oppositum respondeo ad primam Con. Antec. Neg. Conseq. disparitas est, cur speciale aliquid statuatur in matrimonio, nimirum, ut tanta confusio in republica evitetur: nam si hoc semel demus, ut propter quemlibet errorem qualitatis dissolvatur matrimonium, quod ex his subsistet, quæ religiosa professio subsistet? ita ferē AA. Ad secundum respondeo, in specie facti id non constare: Cæterum recurrendum erit ad regulam tertiam supra allatam, si casus ita formetur.

§. II.

Conditio.

S*pecies facti.* Chryfippus patria Teuto, religionē Catholicus, ab ortu liber in bello Turcico redditur cujusdam Turcæ mercenarius perpetuus, post præstita annis aliquot suo Domino mira servitutis obsequia, & Dominum naturaliter, simulve humaniter ad quandam recompensationē inducenti, offert Dominus Chryfippo mulierem natione Græcam, & professione Romanam in matrimonium, quam liberam quoque opinabatur Chryfippus: sed post celebratum matrimonialem contractum advertit ex circumstantibus præsentis foeminae

næ æquè ac suum fervilem statum, & conditionem, eam à primis tori amplexibus in scio domino repudiat, & abigit. Quæritur. Num validè?

71. Nota primò. Olim fervorum connubia erant apud legistas mera contubernia, & nullo modo vera matrimonia, ita ut jure Civico irrita censerentur liberorum hominum matrimonia cum ancillis, vel ingenuarum mulierum cum servis, aut servi cum ancilla L. cum ancillis Cod. de Incest. Nupt. Sed in spirituali hac materia standum est Juri Canonico, quale invitis etiam dominis contracta matrimonia vult esse rata cap. dignum. de conjug. fervor. Sanè *juxta verbum Apostoli, sicut in Christo JESU neque liber, neque servus est à Sacramentis Ecclesie removendus, ita nec inter servos matrimonia debent ullatenus prohiberi: & si contradicentibus Dominis, & invitis contracta fuerint, nulla ratione sunt propter hoc dissolvenda, debita tamen, & consueta servitia non minùs debent proprijs dominis exhiberi.*

72. Nota secundò. Omnino invalidum est matrimonium illud, quo liber jungitur servæ, aut libera servo ex errore, cap. proposuit cap. licet

licet De conjug. fervor. & ratio efficax est, quia hic error è diametro opponitur bonis matrimonij, ac fini adversatur: primò bono sacramenti, & individuae societati, cum servus in domini sui potestate existens posset mitti in exteras, & remotas partes, vel etiam vendi. secundò bono fidei: quia non posset reddere debitum conjugale detentus in obsequijs domini. tertio bono probis: quia non posset prolem sustentare, cum omnia, quæ acquirat, domino acquirat. Quod si tamen contrahens adverteret, & cognosceret servitutem fœminæ, & e contra, validè contraheret, etiam reluctante domino: quia matrimonium est concessum jure naturali omni homini, lege aliâ non prohibito, & in remedium concupiscentiæ, & ad propagationem naturæ humanæ, quod dominus impedire non potest: quia ageret contra omnem naturalem æquitatem.

73. Nota tertio. Quod matrimonio superveniens servitus illud minimè dirimat, nec virum, aut mulierem à matrimoniali vinculo, & debito absolvat: deciditur can. Perlatum est. Cau. 29. q. 2. *Perlatum est ad sanctam synodum, quod quidam ingenuus ingenuam accepit uxorem, & post filiorum procreationem occasione divortij cujusdam servum se fecit, utrùm necessariò mulierem tenere debeat? etsi tenuerit, utrùm illa*

quoque, secundum secularem legem servituti subijci debeat quæsitum est: iudicatum est, uxorem minimè debere dimitti, non tamen ob Christi legem mulierem in servitutem redigi, dum ille non ex consensu conjugii se servum fecerit, quæque liberum ipsa maritum acceperat.

74. Quartò, duo hic singulariter notanda veniunt: primò Conditionem mancipij, vel servitutis non annullare matrimonium per se: quia (ut dixi n. 72. ad finem) servus verè matrimonij capax est, sed ignorantiam duntaxat conditionis illius, ratione cuius, qui ita contrahit, non præsumitur consensisse. Secundò. Conditionem servitutis redundare in ipsam personam, & ipsam inficere quædam pœnalitate bonis matrimonij immediatè contrariâ, ut exhibui cit. n. 72, Nunc ad speciem facti.

75. Pro Negativa argumentor primò à ratione. Si quis ignobilem pro nobili, turpem pro pulchra, veneficam vel sagam ducat in matrimonium, tale est validum. ergo etiam si servam. Conseq. prob. Eadem est in serva conditio, quàm præcominatis. ergo si prænominatorum subsistit matrimonium, subsistet quoque matrimonium cum serva.

76. Argumentor secundò. Conditio servi contrahentis cum ancilla, quam putabat liberam, non fit deterior, quod contraxerit cum æquali suæ conditionis, nec respectu

spectu suæ conditionis fuit deceptus. ergo servus Chrysiippus nequit repudiare conjugē opinione liberam, re servam.

77. Argumentor tertio ab auctoritate Julij Papæ. Can. 1. Cau. 29. q. 2. *Omni- bus nobis est Pater in calis, & unusquisque dives, & pauper, liber, & servus, aequaliter pro se, & pro animabus eorum rationem reddituri sunt. Quapropter omnes, cujuscunque conditionis sint, unam legem, quantum ad Deum, habere non dubitamus. si autem omnes unam legem habent, ergo sicut ingenuus dimitti non potest, sic nec servus semel conjugio copulatus alterius dimitti poterit.* ergo post celebratum contractum matrimonialem servi cum serva invalida est dimissio servæ, quæ à contrahente servo alioquin putabatur libera.

78. Pro affirmativa stant pauci, ad eam tamen amplectendam moveor primo. Jus Canonicum fundatum in jure naturæ irritat matrimonium, in quo est verus conditionis servilis error. atqui in adducta facti specie invenitur verus conditionis servilis error. ergo in facti specie legitimè, & validè repudiata manet mulier, libera in opinione tantum.

79. Moveor secundo. Ut matrimonium sit validum, consensus matrimonialis debet esse liber, prout significat S. Paulus 1. ad
K 2 Corint. 7.

Corint. 7. his verbis : *qui uult, nubat*, unde Concilium Trident. sessio. 24. C. 9. ait : *cum maximè nefarium sit, matrimonij libertatem violare.... præcipit Sancta Synodus omnibus, cuiuscunque gradus, dignitatis, & conditionis existant sub anathematis pena, quam ipso facto incurrant, ne quovis modo directè, vel indirectè subditos suos, vel quoscunque alios cogant, quo minus liberè matrimonia contrahant.* atqui liber consensus servi non fertur in illam ut ancillam, sed ut liberam. ergo cum libera non sit, nullus erit consensus liber matrimonialis, consequenter nec matrimonium.

80. Moveor terciò. Possset enim esse seruus adeo firmus, ut nullâ ratione vellet ancillam ducere : quinimo prudenter faceret, ne nati ex tali matrimonio servi essent, & ut liberius possset usui matrimonij vacare, & si à Domino venderetur, possset ipsum uxor sequi. ergo.

81. Ad argumenta pro negativa respondeo ad primum Neg. Conseq. dispa. est ; quia conditiones allegatæ non aduersantur bonis matrimonij, sicut seruitus. Verùm de saga, aut venefica possset urgeri, utpote cum hæc conditio ipsam vitare possset : attamen nec hanc conditionem aduersari bonis matrimonij, cum eam per sacramentalem confessioné possset expiare, & tollere.

82. Ad secundum dico: quod ratio conditionis in hoc sita sit: quia etsi in persona quo ad substantiam non erret, errat tamen in hæreditaria, & velut necessariò concomitante conditione, quæ adiacet personæ, ipsamque vitiat, qualis est servitus, & pœna generis sive posteritatis: ut proinde ex communi juris interpretatione qui conditionem hanc in persona penitus ignorat, aut positivè credit non inesse, non censetur consensisse, neque enim quis censetur se amplius, & suam posteritatem velle servituti subijcere, nisi pœnam, & servitutem cognoscat. Quare licet ex conditione ancillæ non fiat servus deterior, evadit tamen deterior ratione sobolis procreandæ. Deinde non vult in ejusmodi servam suam reflectere consensum: atque objectâ hâc fictâ libertate verè Chrysippus dicitur deceptus, non respectivè ad ipsam conditionem in Chrylippo, sed respectivè ad libertatem suæ voluntatis, quæ ex juris statuto conditionem servitutis antecedenter non præcognitam audacter repudiare potest: Pontificia siquidem lex absque distinctione inter impedimenta dirimentia reponit conditionem personæ, admittitque copiam, seu potestatem admittendi, aut non admittendi conditionem. Hinc Neg. Conseq.

83. Ad tertium Respondeo: cit. cap. vel-
le ea solùm servorum matrimonia habere ra-
ta, quæ de utriusque consensu post utrius-
que statûs notitiam celebrata fuere: aliud
enim est, si contrahens sciat personam, cui
nubit, esse mancipium, tunc enim constat,
eum consentire: quia mancipium ex lege
Christi non est incapax matrimonij, & viro
tum ingenuo, tum servitute obstructo inte-
grum est, mancipium sceminam in uxorem
ducere, & e contra, aliud autem est, dum in-
tercedit error conditionis personæ, circa
quam in adducto canone nil resolvitur.

84. Deduco. Cum impedimentum con-
ditionis sit, *si quis putans se ducere liberam,*
ducit mancipium, ut hoc impedimentum ta-
liter describit Alexander III. cap. proposuit.
Asserens eam esse ancillam, quam liberam esse
credebat. Valde probabile censeo, quod ma-
trimoniû servi cum ancilla, quam opinaba-
tur liberam, sit nullum: tum defectu con-
sensûs: tum ratione impedimenti, quod
etiam in uno ignoratum (ducta ratione ab
impedimento erroris) videtur dirimere ma-
trimonium.

85. Quæres primò. Num ingenuus vo-
lens manere cum ancilla, quam tempore
contractus credebat liberam, possit ab ancilla
dimitti? R. affirmativè, quia inter liberum,

& ancillam tempore contractûs æstimatam liberam in rei veritate nullum intercessit matrimonium: & quamvis consensus ex parte ancillæ verus reputetur, non valuit tamen ex parte ingenui. Ad hoc enim, ut (juris canonizati est) valeat matrimonij contractus, requiritur consensus mutuus, & ideo cognita conditione servitutis in ea, ipsa non cogitur stare cum libero, quantum est ex vi matrimonij c. si quis ingenuus. Cav. 29. q. 2. unde si contraheret matrimonium cum alio, teneret matrimonium: ratione tamen fidei promissæ benè tenetur ingenuo: quia quilibet tenetur servare, quod liberè promittit, maximè si fidem firmet juramento, & si servari potest sine salutis detrimento. Quare compellenda est talis de novo in eum consentire, & cum eo remanere. Arg. De eo, qui luxit in matrim. Si tamen pendente compulsionem cum alio de præsentem contraheret, matrimonium secundum valeret.

§6. Quæres secundo. Utrum matrimonium liberi cum ancilla, quam tenebat liberam, ratificetur per sequentem carnalem copulam? R. aut copula carnis sequitur certam cognitionem servilis conditionis alterius conjugis, aut probabilem præsumptionem, aut levem suspicionem, aut antecedit? si omnia illa antecedit, non ratificat matrimonium

nium prædictum: quia adhuc liber commiscetur ei ex priori consensu, qui fuit nullus. si autem sequitur levem suspicionem tantum, etiam non ratificat matrimonium prædictum, titubans enim pro ignorante habendus est. Si autem sequitur probabilem præsumptionem, & discretam, tunc distinguo: quia aut illa carnalis commixtio facta est ad præceptum Ecclesiæ, aut non? si non; tunc aut facta est affectu matrimoniali, aut fornicario? si primo modo, tunc dico, quod ratificet matrimonium propter præsentem consensum de novo, qui etiam sine carnali copula cum verbis de præsentem, quæ præcesserunt matrimonium, ratificasset, nisi alter conjux, qui est servilis conditionis, prius à suo consensu præstito recessisset. Si autem facta est affectu fornicario, matrimonium non ratificatur in conspectu DEI, quamvis ratum præsumeretur iudicio Ecclesiæ, eò quòd præsumeret interiorem consensum de novo affuisse. Si autem liber cum ancilla carnaliter copulatus est per compulsionem Ecclesiæ, dicunt aliqui, quòd illa copula sibi non præjudicaret: sed non videtur, quòd verum dicant, quia si carnaliter commiscetur cum ea affectu maritali, ratificaretur propter novum consensum, si autem affectu fornicario, mortaliter peccaret. Si autem

tem copula illa sequitur certam cognitionem in libero de servitute alterius, semper matrimonium ratificat in conspectu DEI, si illa conjunctio fiat affectu matrimoniali.

87. Quæres tertio. An liber, qui contraxit cum ancilla, quam credebat liberam, possit ab ea separari licitè aliter quàm per judicium Ecclesiæ? R. aut contraxerunt in facie Ecclesiæ, aut non, contraxerunt tamen coram testibus, per quos contractus potest probari, aut ita secrete, quod nullo modo potest probari? si primo modo contraxerunt, per judicium Ecclesiæ separandi sunt: quia quamvis in rei veritate matrimonium fuerit nullum, tamen Ecclesiæ debet constare de impedimento, quo in forma judicij cognito sententiabit matrimonium nullum fuisse: unde nemo pro quacunque causa publica potest ab uxore sua separari sine judicio Ecclesiæ. Si autem contraxerunt secundo modo, etiam per judicium Ecclesiæ separandi sunt: quia causæ contractuum matrimonialium, quæ probari possunt in judicio Ecclesiæ, ad judicium Ecclesiæ debent referri. Si autem contraxerunt tertio modo, tunc distingo: quia aut fama est eos contraxisse, aut non? si fama est, per judicium Ecclesiæ Domini separentur ad vitandum scandalum; Si au-

tem de hoc nulla penitus est fama, non video quare non possit eam propria auctoritate dimittere, si certus est de ejus servili conditione. Pertracto hunc §. non pro catholica Europa, sed pro ijs orbis partibus, in quibus Concilium Trident. nec promulgatum, nec receptum est, & ubi Paganis & infidelibus Catholici, & Christiani convivunt, ac sub eorum jugo ingemiscunt.

Reliquas controversias favente Deo
dabit alius publicus disputationis
actus.

O. A. M. D. G. E. J. V. H.

THESES

SACRO-SANCTÆ

THEOLOGICÆ

EX

Libro I. Sententiarum

JOANNIS DUNSCOTI

Doctōris Mariani & Subtilissimi

PROPOSITÆ

In annua publica Disputatione

QUAS

Defendendas suscepit

Rel. Fr. NICOLAUS ROSMANN

Studens Generalis. Ord. Min. S. P. Francisc.

Reformatōrum Provinciæ Croatiae

Carnioliae Professus.

PRÆSIDE

P. F. JACOBO HOFFSTET-

TER, Eiusdem Ordinis, & Provinciæ Sacro-

rum Canonum, & SS. Theologiæ

actuali Lectore.

Labaci in Ecclesia Immaculatæ

Virginis DEI Genitricis in Cælos assumptæ.

Anno à Virgineo partu M. D. CC. XIII.

Mens.

Die

Hor.

De

De

In accesso Sacrosancto My-
sterio TRINITATIS.

Non sola solis claritas
 lucem pariter nobilitat
 obscuritas : clarissima
 siderum congeries occiduo soli
 parentat splendidius : cæcutit
 quis quis meridie audaci oculo
 speculatur astrorum Principem,
 sed ut lucis gloriam videat, ne-
 cesse est, ut attemperet radios.
 Arcanum DEIFICÆ Trinitatis in
 accessum voco : quia Majesta-
 tis suæ pleni sunt cœli, & terra,
 quam Divina Providentia ob-
 scuri-

scuritate clarescere voluit, quan-
 do ob sui immensitatem ab hu-
 mano intellectu perspicere nequit:
nulla enim, inquit, D. Dion. l. i.
de divin. nom. c. 13., monas, aut
Trias, neque numerus, neque uni-
tas, aut fecunditas, neque quid-
quam aliud eorum, quæ aut sunt,
aut cognita sunt, arcanum illud
summæ omniâque superantis Di-
vinitatis, quod rationem omnem
mentémque vincit, enuntiat: nec
eius nomen est, neque ratio sed in
ijs, ad quæ additus non patet, se-
creta est: puteus hujus Sacro-
sanctæ Trinitatis verè altus est,
 atque hoc ipso inaccessus, in
 umbra itaque, id est, in fide
 Catholica certa, & infallibili
 scrutandus, nam & umbra lu-
 huic

cis aureæ Præco est certissimus:
huic innixus de hoc inaccessò,
Ineffabili, & difficillimo TRI-
NITATIS mysterio fit.

S. I.

*De Sacrosancto TRINI-
TATIS Mysterio Secun-
dum se.*

EXimius Pr. Amandus Her-
mann professione Franciscanus,
ab intellectûs præstantia Doctissimus,
ab editis libris nominatissimus pro SS. Trinitate præmittit sequentia compendiosè, sed substantialiter. Per hanc Mysteriosam vocem *TRINITAS* cum Ecclesia catholica intelligitur una indivisa simplicissima entitas DEI à tribus Personis

sonis æqualiter per identitatem
 possessa : & quamvis hoc No-
 men in Sacris paginis non re-
 periatur, haud tamen est con-
 temnendum, aut rejiciendum,
 ut impiè fecit Lutherus expun-
 gens Litaniarum⁹ versiculum
*Sancta Trinitas unus Deus mise-
 rere nobis*: nam ut optimè mo-
 net magnus Aurelius, *non est
 curandum de voce, dum de re con-
 stat*: & alibi: *non curo quid di-
 cant Grammatici, dumodo intelli-
 gant Populi*: Si enim rebus na-
 turalibus novis novæ imponun-
 tur voces, & cur non rebus Di-
 vinitus revelatis non forent im-
 ponenda verba? id ipsum evenit
 in alijs à DEO Manifestatis My-
 sterijs.

1. DEUS est ens personatum.
 2. in quo tres tantum sunt di-
 versæ Personæ nec plures, nec
 pauciores. 3. inter se realiter
 distinctæ. 4. & in DEitate con-
 substantiales. 5. Myſterium Tri-
 nitatis seclufâ fide naturali ra-
 tione probari non potest. 6. be-
 nè verò probabiliter svaderi, &
 explicari in rebus naturalibus,
 in quibus vestigia, & imagines
 lucent, & apparent. 7. Personæ
 Divinæ in esse personali primò
 constituuntur, & distinguuntur
 non per absolutas proprietates,
 sed relativas, seu per relationes
 Paternitatis, Filiationis, & Spi-
 rationis passivæ. 8. Dantur in
 Divinis tres subsistentiæ relati-
 væ, etiam in abstracto. 9. & præ-
 ter

ter memoratas tres subsistentias
relativas datur subsistentia abso-
luta propria Divinæ Essentiæ, &
comūnis tribus personis. 10. Ad
mittitur præterea in Divinis
quarta Relatio Originis, nempe
Spiratio activa in Patre, & Filio.
11. Sed à Patre & Filio minimè
distincta realiter, benè verò for-
maliter Scotisticè. 12. Relationes
originis Divinæ Essentiæ sub sua
ratione formali spectatæ, non
dicunt perfectionem simpliciter
simplicem, nec sunt formaliter
finitæ, nec infinitæ, sed abstra-
hunt ab utroque.

§. II.

*De Processionibus Divi-
narum Personarum.*

1. **D**antur in Deitate veræ,
& reales processionēs,

per quas una persona procedit ab alia. 2. harum numerus binarius est, nimirum vera & propria generatio Filij, & Spiratio Spiritus Sancti, nec plures sunt possibiles. 3. præcipua & immediata ratio, Cur productio Verbi sit generatio, non productio Spiritûs S. est; quod illa sit naturalis ab intellectu, hæc verò libera à voluntate, libera libertate essentiali. 4 Divina Effentia habet rationem principij *quo* productionum ad intra. 5. sed ita ut cum intellectu, & voluntate constituat unum totale, proximum ac immediatum principium *quo* Intellectus generationis Filij, Voluntas spirationis passivæ. 6.

Pater solus est principium *quod*
 filij, uterque verò spiritus S. 7.
 Sed num Pater, & Filius spirent
 spiritum sanctum in quantum
 unum principium, vel in quan-
 tum aliquo modo distincti? Di-
 co spiritum sanctum procedere
 à Patre, & Filio ut uno princi-
 pio unicâ spiratione, sic in Con-
 cilio Lugdunensi Gregorius X.
*Fideli ac devota professione fate-
 mur, quod spiritus S. æternaliter ex
 Patre & Filio non tanquã ex duo-
 bus principijs, sed tanquam ex
 uno principio, non duabus spira-
 tionibus, sed unicâ spiratione pro-
 cedit.* 8. Processiones Divinæ
 non sunt de nihilo, sed de aliquo,
 nempe de Essentia Divina. 9. at-
 tamen non tanquam de mate-
 ria,

ria, aut quasi materia. 10. Terminus totalis ad *Quem* Divinarum Processionum est tota persona producta; terminus verò formalis est ipsamet natura Divina communicata Personis productis à producentibus. 11. Spiritûs S. processio est necessaria, & tamen libera libertate essentiali. 12. Cognitio Divinæ Essentiæ, Attributorum, & Personarum præsupponitur productioni Verbi, & idem dicendum de amore respectu spiritûs S. 13. aut Cognitio & amor creaturarum possibilium nullo modo præsupponitur Divinis processionibus; 14. minus creaturarum futurarum, aut existentium. 15. Actualis intellectio, & volitio

no-

non sunt actiões notio nales, seu productiones activæ, benè verò dictio respectu Verbi, & spiratio activa respectu spiritus Sancti. 16. Pater non intelligit Verbo, seu quod idem est, non est formaliter sapiens sapientia genita. 17. Solus Pater dicit notionaliter non Verbo, sed Verbum; principiativè tamen declarat se & alia Verbo à se producto. 18. si diligere accipiatur essentialiter, tunc Pater & filius non diligunt se spiritu sancto, sed amore essentiali.

§. III.

De Personis Divinis.

- I. **P**RIMA SS. Trinitatis Persona proprijsimè dicitur

tur Pater. 2. ac rectè appellatur ingenita, & innascibilis. 3. An tres personæ Divinæ conveniant in aliquo conceptu Communi personæ Divinæ? R. Neg. 4. Nomen Verbi est proprium Secundæ Personæ. 5. si spiritus sanctus non procederet à Filio, adhuc realiter personaliter distingueretur à illo.

ASSERTIONES

SS. Canonum

Ex Lib. II. Decretalium.

Tit.

De Dolo, & Contumacia.

Jure Naturali Canonico, & Civili probabilius est, si dolius versans circa qualitates, &

Et circumstantias Contractus à Contrahente sit commissus, eique causam dederit, talem Contractum non esse penitus irritum ipso jure natura.

Ex Lib. III. Decretal.

Tit.

De Præbendis, & Dignitatibus.

Conferens Beneficium sive curatum, sive simplex præterito Digniore, vel etiam dignissimo, non tenetur ad restitutionem neque digniori, neque Ecclesie: sicut nec ipse Beneficiarius, qui procuravit tale beneficium, modo sit verè idoneus.

Ex eodem Libro.

Tit.

De Rebus Ecclesiæ alienandis,
vel non.

P*Rælatuſ sine Conſenſu Capi-
tuli, alijsque juris ſolemni-
tatibus valide renuntiat hæredi-
tati, aut legato rei immobilis, aut
mobilis pretioſæ relicto Eccleſiæ.*

*Alienatio rerum Eccleſiaſtica-
rum immobilium pretioſarum, ſi
fiat à Prælato ex juſta quidem
cauſa, ſed ſine tractatu, & con-
ſenſu capituli, ac proinde ſine de-
bita forma, & ſolemnitate Cano-
nica ſpectato Jure naturali irrita
non eſt.*

O. A. M. D. G.

E. J. V. H.